

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1010.

CHICAGO, ILL., 20. JANUARJA (JANUARY 20), 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

"Ameriška bogastva".
Propaganda laž proti Mehiki.
"Nigri" v življenju in po smrti.
"Dajte ljudem kar hočejo čitati!"
Nikaragva in njeno razmerje do Zedinjenih držav.
"Wanted—An Opposition".
Grob enainpetdesetih rudarjev.
Gonja proti evoluciji.
Slovenski delavski dom v Collinwoodu.
Odmevi na odmeve v Clevelandu.
Izrek članstva SNPJ. v zadevi dveh izključencev.
Novi gospodarji "Glasa Svobode".
Beganje premogarjev z govoricami.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Kdo je kriv pueblskega trubla?
Shod društev in kluba št. 27 v Clevelandu.

Delavec rabi trdnejšo hrbtnico.
Sijajen uspeh slavnosti dvajsetletnice dr. "V Boj".
Prihodnje zborovanje ohijske konference bo dne 30. januarja v Warrenu.
Smrt prijateljice našega gibanja, Mary Maslo, v Clevelandu.
Iz upravnništva.
Vtisi s konference in shoda J.S.Z. v Bridgeportu.
Agitatorji na delu.
Izobraževalna akcija JSZ.
Iz Clevelanda.

RAZNO.

Divji plameni (Tone Seliškar).
Frank Homar (Nekrolog).
Januarska predstava dram. druš. "Ivan Cankar".
Another Letter from Louis Adamic.
Razgaljen človek (Ivan Vuk).

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

CENIK KNJIG

ki jih ima v zalogi Proletarec.

LEPOSLOVNE KNJIGE, ROMANI, POVESTI IN ČETICE.	JUG (P. Chochołoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana 85c, vezana v platno....	1.25	OGENJ , (H. Barbuse), 337 strani, broširana \$1.10, vezana	1.50
AGITATOR , (Janko Keranik), vez.	JUNAK NAŠEGA ČASA , (M. J. Lermontov), broširana75	OGLENICA , povest, broširana....	.40
AMERISKI SLOVENC , (izdala SNPJ.), ameriška zgodovina, zgodovina SNPJ in slovenskih naselbin. Ilustrirana. Vezana v platno	JURKICA AGICEVA , (Ka. Šandor-Gjalski), povest, 360 strani broširana 75c, vezana v platno	1.00	PASTI IN ZANKE , (I. Š. Orel), broširana40
BEDAKOVA IZPOVED , broš. \$1., vezana	KAJ SI JE IZMISLIL DOKTOR OKS , (Jules Verne), broširana.	.35	PATRIA , povest iz irske junaške dobe, broširana40
BEG IZ TEME , (ruski pisatelji) broširana \$1.25, vezana	KAZAKI , (L. Tolstoj), broširana, 308 strani75	PIKOVA DAMA , (A. S. Puškin), povest, broš.40
BELE NOCI-MALI JUNAK , (F. M. Dostojevskij) povesti, broširana	KNJIGA SPOMINOV , (Ivan Lah), vez.	1.50	PINGVINSKI OTOK , (Anatole France), vezana	1.20
BESI , (F. M. Dostojevskij), roman, 758 strani, vezana	KONFESIJE LITERATA , (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana75	PISANA MATI , povest, broširana45
BLAGAJNA VELIKEGA VOJVODE , roman, broširana.....	KRES , letnik, 1922 lično vezana..	1.50	PLAT ZVONA , (Leoaíd Andrejev), vezana75
BILKE , povesti, broširana	KUHINJA PRI KRALJICI GOŠJI NOZIOI , (Anatole France), broširana 85c, vezana	1.10	PLEBANUS JOANNES , (L. Pregelj), broširana75
BOJ ZA PRAVICO , povest, vezana	LETECE SENICE , (S. H. Vajansky), roman50	POD SVOBODNIM SOLNCEM , (F. S. Finžgar), povest davnih dedov, dve knjige, 635 strani, vez.	2.50
BOY , (Lois Coloma), roman, 269 strani, broš. 35c, vezana.....	LISJAKOVA HČI , povest, broširana50	POJEDINA PRI TRIMALHIJONU , povest, broš.40
BREZ ZARJE , (Milan Pugelj), 176 strani; trdo vezana	LJUBLJANSKI TIPI , (Jos. Suchy) vezana90	POVEST O SEDMIM OBEŠNIH , (Leoaíd Andrejev), broširana50
ČETRTEK , (G. K. Chesterton), fantastičen roman, vezana	LJUĐSKE POVESTI , (Fr. Jaklič), broširana65	POVESTI , (Lovro Kuhar), broš.60
ČRNI PANTER , (Milan Pugelj), črtice, broširana	LJUĐSKE PRIPOVEDKE , (L. N. Tolstoj), broš.85	POVESTI MAKSIMA GORKIJA , broširana, 210 strani75
CVETKE , šopek pravljic.....	MARJETICA , idila, broširana....	.75	POVESTICE , (Rabindranath Tagore), broširana40
CYKLAMEN , (Janko Keranik), vez.	MATERINA ŽRETEV , pripovedke iz Dalmacije75	POZIGALEC25
DEČEK BREZ IMENA , (V. Levstik), vez.	MATI NARAVA PRIPOVEDUJE , (K. Ewald), prirodopisne pravljice, vezana	1.00	PRAVLJICE , (Fr. Milčinski), s slikami, vez.	1.00
DETELJICA , povest, broširana....	MIMO OILJEV , (Milan Pugelj), vezana	1.00	PRAVLJICE , (Oskar Wilde), 162 strani, trdo vezana	1.00
DEVETI JANUAR , (Gorki) broš.	MIMO ŽIVLJENJA , (Ivan Cankar), vezana	1.20	PRELEPA VASILJICA , in druge ruske pravljice, broširana..	.40
DON CORREA , (G. Keller), roman	MLADA BREDA , (Dr. I. Pregelj), povest, fina vezba	1.00	PRVA LJUBEZEN , (I. S. Turgenjev), vez.	1.00
DOBE , (Dr. Ivan Lah), povest, vezana	MLADA LJUBEZEN , roman, (A. Kraigher), vez., 261 strani	1.30	PTIČKI BREZ GNEZDA , (Fr. Milčinski), povest, vezana....	1.00
DE. HINKO DOLENEC , zbrani spisi, broš.	MOJE ŽIVLJENJE , (Ivan Cankar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno85	RAZKRINKANI HAZBURŽANI , broširana60
DVE SLIKI , povest, broširana....	NA KRIVIH POTIH , povest, broširana40	RAZNE POVESTI , broširana....	.71
FAROVŠKA KUHARICA , (J. Š. Baar), povest, broširana.....	NA KRVAVIH POLJANAH , (I. Matičič), slika grozet in trpljenja iz zadnje vojne, vez. ..	1.50	SAMOSILNIK , (A. Novačan), deset povesti, broširana75
FILIZOFŠKA ZGODBA , (Aloja Jirasek), broš. 40c, vezana....	NAŠA VAS , (A. Novačan) I. in II. del, vez. dve knjige.....	2.50	SANIN , (M. Arcibašev), vez. 488 strani	1.00
FRANČKA in drugo , povest broširana	NAŠA LETA , (M. Pugelj), novele, broširana75	SAVICEV PESIMIZEM , (E. Kristan), novela, broširana....	.50
GADJE GNEZDO , (Vlad. Levstik), 219 strani, broš. 75c, trdo vezana	NEŠREČNICA , (L. S. Turgenjen), broš.50	SLIKE IZ REVOLUCIJE , (M. Arcibašev), vezana80
GOLEM , (G. Meyrink), roman, broš. 75c, vezana	NJENO ŽIVLJENJE , (Zofka Kveder-Demetrovič), povest, broširana75	SMREKAR-ČRNOVOJNIK , s karikaturami50
HADZI MURAT , (L. N. Tolstoj), roman, vezana	OBCINSKO DETE , (Bran. Nušič), roman dojenčka, broš.65	SOSEDJE in druge novele, (A. P. Čehov), broširana50
HEPTAMERON , (Margareta Valoiska), povest, broširana	OBISKI , (Izidor Cankar), vezana	1.40	SROE , novele, vezana50
HUMORESKE, GROTESKE IN SATIRE , (VI. Azov in Teffi), broširana	OB 50-LETNICI DR. JANEZA EV. KREKA25	SREČOLOVEC , povest, broširana35
IGRALEC , (F. M. Dostojevski), broširana, 264 st.	OB ZOB , (Ivan Cankar), črtice, vezana	1.00	SPIŠI ANDREJKOVEGA JOZETA , V. zv. vezan75
JIMMIE HIGGINS , (Upton Sinclair, prevel I. M.) vezana v platno			I., III., IV., VI., VII., VIII. sv. broširani, po30

Nadaljevanje na 24 strani

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1010.

CHICAGO, ILL., 20. JANUARJA (JANUARY 20), 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

“AMERIŠKA BOGASTVA”.

Veliko čitamo o “ameriških” bogastvih. Raztezajo se v vse kraje sveta. Radi njih imamo težkoče z mehiško vlado, okupirali smo Nikaragvo in poslali vojne ladje v kitajska vodovja.

Kdo lastuje ameriška bogastva, in kako so nastala? To bi imelo biti vsekakor zanimivo vprašanje za povprečnega Američana, toda ni, ker so navsezadnje tožbe kakršno je vložila Lita Grey Chaplin proti svojemu Charletu zanimivejše. Charlie Chaplin, sloviti filmski komedijont, je “vreden” šestnajst milijonov dolarjev. Ko je prišel v Ameriko, ni sanjal, da bo kedaj milijonar. Vsi ga poznajo iz opisov v listih in z njegovih slik na platnu. Rad se zaljubi, kajti v Hollywoodu je med filmskimi igralci pač taka navada. Bogati igralci imajo sredstva, revni pa ljubezen. In tako je dostikrat kaj narobe. Radovedna “publika” gleda skozi ključavnico in posluša Lilo, ki očita Charliju razne pikantnosti in sploh reči, ki se v listih ne smejo zapisati drugače kakor po velikih ovinikih. V Los Angelesu se torej tožita dva zakonca radi milijonov. Če se bi šlo samo radi milijonov, bi se “publika” ne zanimala, a zanima se, kar se v tožbi opisuje njune “ljubezenske epizode”.

V Detroitu je v teku sodna obravnava, ki se tiče samo milijonov. Nič ljubimskega ni vmes, nobenih pikantnosti. Same “suhe številke”, in to ni zanimivo. Škoda, ker se ljudje še tako malo brigajo za ameriška (torej svoja) bogastva, kajti obravnava v Detroitu bi jim pojasnila marsikaj česar ne vedo in se branijo vedeti.

Toži vlada, oziroma njen davčni oddelek. Zatoženci so zvezni senator James Couzens in osem drugih bivših delničarjev Fordove avtomobilske kompanije. Ker so bili v manjšini in jih Henry ni vpošteval toliko kot bi oni radi, so mu pričeli nagajati s sodnimi prepovedmi. Henry se jim ni udal, pač pa jim je svetoval, naj mu svoje delnice prodajo. To so storili l. 1919. Predno pa so jih prodali, so želeli izvedeti od davčnega urada, koliko on ceni vrednost Fordove družbe. Vlada je poslala cenilce,

ki so rekli, da je njena vrednost \$190,000,000. Vseh delnic je bilo tedaj 20,000; na podlagi te cenitve je bila vrednost vsake delnice preračunana na \$9,457.34. Ford jim je dal \$12,500 za vsako in nekaterim celo \$13,000 za delnico. Od dobička, ki so ga napravili pri prodaji delnic, so plačali davka, Couzens sedem in četrt milijona dolarjev, in drugi okrog tri milijone vsaki. Sedaj zahteva vlada od Couzensa še devet in pol milijona, to tirjatev pa opira na dejstvo, da je bila vrednost Fordove družbe l. 1919 po vladnem veččaku previsoko cenjena in zato je dobiček delničarjev toliko večji. Senator Couzens se brani plačati. Spor je nastal l. 1925, ko je Couzens v senatu kritiziral državnega blagajnika Mellona, da znižuje davke kompanijam v katerih je interesiran, in da jih tirja v polni vsoti od onih, v katerih nima delnic. Državni blagajnik Mellon je eden najbogatejših Amerikancev in taki očitki so bili na mestu. Mellon pa se je maščeval, češ, le počakaj! Posledica je sedanja tožba.

L. 1903, ko je bila Fordova avtomobilska družba še v povojih, je James Couzens vložil vanjo \$1000 in dobil deset delnic; poleg teh je tedaj kupil še deset delnic, denar zanj pa si je izposodil. Dobil je tudi službo ravnatelja Fordovih delavnic. Preje je bil klerk s plačo \$100 mesečno. Danes ima premoženje vredno nad sto milijonov dolarjev. Trideset milijonov mu je prinesel kapital \$2,500, ki ga je vložil v Fordovo družbo, ostalih sedemdeset milijonov pa je “zaslužil” s prvimi. Enako kot on so tudi drugi manjšinski delničarji napravili milijone, in tako je od l. 1919 Henry sam gospodar svojega podjetja; pomaga mu njegov sin.

Kapitalistični listi so napisali o Couzensovi pridnosti že marsikak “vzpodbujevalen” članek, enako o drugih, ki so postali bogataši iz nič in s tem vodilni “možje”. In je res vratolomna pot — navidezno — od klerka s plačo \$100 na mesec, pa do multimilijonarja. V teku dobrih 23 let je Couzens postal iz navadnega klerka delničar Fordovih tovarov, potem njihov ravnatelj, nato milijonar, potem detroitski župan in končno zvezni senator. Zanimiva pot — in uredniki, izmed katerih so mnogi bolj ubogi

kot je bil Couzens pred 23. leti, ga priporočajo ljudstvu, posebno mladini, za vzgled.

V Fordovih tovarnah delajo mnogi veščaki, ki so sposobnejši ravnatelji kakor je bil Couzens, a še niso milijonarji in nikoli ne bodo, dasi imamo "vsi enake priložnosti". Fordova družba je imela l 1919 deset delničarjev. Samo deset. Večino delnic je imel Henry Ford, drugi najjačji delničar je bil James Couzens, ostali so jih imeli v vrednosti od pet do petnajst milijonov vsaki. Dali so zanje seveda le po nekaj tisočakov.

Kdo je ustvaril razliko?

Delo! Ustvarili so jo vsi tisti tisoči delavcev, ki garajo ali so kedaj garali v Fordovih tovarnah in se izgarali.

Ves ta ogromni profit, ki ga izkazujejo družbe kakor je Fordova, je jasen dokaz, kako malo dobe delavci za svoje delo. V pravični ekonomski uredbi bi spadala vrednost dela, to je, produkti dela, tistim ki delajo, oziroma družbi kot celoti. V sedanji uredbi dobe tisti ki delajo "plačo", tisti ki lastujejo delovna sredstva, pa dobe profit. Brez prvih ne bi bilo profita; bil bi nemogoč. Brez prvih bi družba ne mogla izhajati, torej so ji potrebni. Drugi, ki jemljejo profit, so ji nepotrebni, ker igrajo vlogo izkoriščevalcev in ničesar ne ustvarjajo. Dasi imajo mnogi uredniki kapitalističnih listov navado slaviti kapitaliste kakor je Ford in jih povišujejo med iznajditelje, je vendarle dejstvo, da so iznajditelji večinoma najeti ljudje kakor so delavci. Veščak kaj izboljša, kakšno reč spremeni, ali iznajde nov stroj. Družba, za katero dela, ga patentira, in ona ima profit. Ima denar, ima tovarno, ima laboratorije in kupi iznajdbe in kupi delo. Na koncu leta šteje profit v milijonih, delavec svojo plačo pa v stotakah.

Milijonarji, ki so posledica profita ki ga dela Fordova družba, niso zaslužili milijonov s svojim delom, kakor jih niso enaki bogataši, ki so si pridobili bogastva v drugih velikih korporacijah. Bogastva je ustvarilo delo, umsko in fizično. Delnice ne zgrade ničesar. Delnice velikih družb so vrednost dela stotisočernih ljudi, ki večinoma ne prejemaajo za svoje garanje niti toliko kolikor bi bilo potrebno za udobno življenje. Tisti, ki imajo delnice, namočene v znoju teh stotisočernih delavcev, so paraziti na telesu družbe. Detroitška obravnava proti Couzensu in tovarišem je eden izmed tisočernih dokazov.

NAŠ CENIK KNJIG.

V tej številki je priobčen cenik knjig, ki jih ima v zalogi "Proletarec". Pričenja se na drugi strani platnic, se nadaljuje na 24. strani in konča na 3. strani platnic. Preglejte ga, in naročite si knjig, ki vam ugajajo. S tem pomagajte svojemu znanju, slovenski književnosti in listu od katerega naročate knjige.

Propaganda laži proti Mehiki.

"Mehiko je gnezdo boljševizma, Mehiko je centrum intrig proti Zedinjenim državam, Mehiko dela v sporazumu z agenti sovjetske Rusije, da podminira z njihovo pomočjo varnost Zedinjenih držav in njihovih interesov."

To je smisel note državnega tajnika Kellogga, ki jo je naslovil kongresu in javnosti v opravičilo ameriške politike v Nikaragvi in Mehiki.

Fakt je, da je New York veliko bolj gnezdo "boljševiške" propagande kakor Mehiko, in dejstvo je, kot ga navajajo tudi mehiški vladni viri, da prihajajo navodila mehiškim komunistom, ki so nevphoven element, največ iz New Yorka. Nadalje je dejstvo, da so bili komunisti v Mehiki v boju proti Callesu do nedavnega časa, in da so vse storili da oslabijo mehiško delavsko federacijo in mehiško delavsko stranko, ki obe podpirati Callesa in sta zastopani v njegovem kabinetu. Šele v tej krizi so maloštevilni mehiški komunisti postali mirnejši, ne zato ker ljubijo Callesa, ampak ker so izgubili pozornost. Senatorja Borah in LaFollette sta oba naglašala, da če bi isto povest kot jo je povedal o boljševizmu v Mehiki Kellogg povedal kdo drugi, je ne bi hotel natisniti noben list ki kaj drži nase. Sedaj so jo objavili radi propagande, ker jo je pač povedal Kellogg, kajti . . . " . . . our country, right or wrong."

"Chicago Tribune" je v propagandi proti Mehiki v ospredju. Poročila, ki jih kujejo v njenem uradu, dobivajo stoteri drugi dnevnik po deželi. V izdaji z dne 13. in 14. jan. ima "poročila" iz Mehike od svojega posebnega, "nepripranskega" opazovalca, v katerih pravi med drugim:

"Po vsi Mehiki se širijo upori kakor požar. Večinoma so odziv na klic katoliškega voditelja Rene Capistran Garzo, ki je pozval ljudstvo na upor proti brezbožni vladi. Bil je Garza, ki je izdal avgusta prošlo leto apel na mehiške katoličane za ekonomski bojkot, kateri je razrušil gospodarsko ravnotežje mehiške republike. . . . V Jalisco in v drugih krajih so organizirane katoliške grupe pričele z odprtim bojem proti vladnim četam. Navdušujejo se z geslom, "Slava Kristu, našemu gospodu!" Te grupe postajajo nevarne federalnemu režimu. Prerokujejo, da bo Mehiko tekom enega meseca vsa v krvavi civilni vojni. Capistran Garza se povrne v Mehiko, da bo osebno vodil svoje čete. Prošlo poletje je vsled bojazni pred umorom pribežal v Zedinjene države, v katerih se je posvetoval z raznimi visjimi katoliškimi duhovniki in lajiki ter z uradniki državnega tajništva. Katoliška organizacija "Kolumbovih viteзов" ga je vzela pod svoje varstvo in mu obljubila vso mogočo pomoč v boju proti Callesovemu režimu. Capistran Garza je šele 28 let star. Po poklicu je žurnalist . . . Če bo katoliška revolucija v Mehiki uspešna, je možno, da on bodoči predsednik Mehike, četudi mehiška ustava določa, da nima nihče pravice do predsedništva ki ni star

35 let ali več. Toda katoliški program zahteva ukinjenje te ustave in povratek k ustavi iz l. 1857. Njihov program zahteva nadalje spoštovanje do privatne svojine in je proti konfiskacijam; je za prijateljatvo z Zedinjenimi državami, za svobodo vesti (vere), za svobodno šolstvo itd. Namen katoličanov je vpostaviti v Mehiki zopet red in mir . . ."

To poročilo je bilo objavljeno v imenovanem dnevniku, ki ima nad 700,000 dnevne cirkulacije, na prvi strani pod velikim naslovom in z raznimi poudarki. Le malo čitateljev je razumelo, da ni drugega kakor propaganda ameriškega kapitalizma pod masko katoliške cerkve, ki se mu je prodala, proti Mehiki, zato ker hoče njena vlada red in mir v interesu Mehike in ker hoče, da bodo mehiška bogastva koristila tudi mehiškemu ljudstvu, ne pa samo ameriškim multimilijonarjem.

"Katoliški" program je za svobodo vesti, tiska, zborovanja itd., in zato se bori za ustavo, kakršno je imela Mehiko pred — *sedemdesetimi leti, ko je bila strogo "katoliška" in protiljudska.*

"Chicago Daily News" je istotako vpliven ameriški dnevnik in s približno polmilijonsko cirkulacijo na dan. Na glasu je, da ima v primeri z drugimi precej zanesljiva poročila iz inozemstva. V izdaji z dne 14. januarja ima njen zastopnik Carroll Binder poročilo iz Mehike, v katerem slika situacijo čisto drugače kakor pa "nepristranski" opazovalec čikaške "Tribune". Binder piše:

"V Mehiki vlada velika napetost. Vsakdo se zaveda, da je dežela na pragu velikih dogodkov, in nihče ni gotov, kako se bodo končali . . . Tu pa tam naleti človek na govorico, da ko hitro bo dan migljaj, bo Callesova vlada strmoglavljena kakor da je hiša iz kart. Bolj pogostoma pa naleti na trditve, ne samo med pristajai ampak tudi med nasprotniki sedanje vlade, da je Callesov režim dobro utrjen in bo v stanju premagati napade, ki bodo vprizorjeni proti njemu. Mnenja tujecev, ki so v Mehiki teden dni, četudi z namenom da opazujejo situacijo, so nezanesljiva in vsled tega ničvredna. Vse kar morem reči je, da je v Mehiki v dnevnih ko to pišem mir, in da so razmere veliko bolj urejene kakor pred dvema leti. Ko sem potoval sedaj, so bili vlaki brez vojaškega spremstva. Pred dvema leti so bili pod protekcijo oboroženih čet, ker so bili napadi na vlake in potnike nekaj običajnega. Vojaki so sedaj boljše opremljeni in imajo boljše prehrano kakor pred par leti. Pripovedujejo mi, da je armada lojalna Callesovi administraciji. Če je to resnica, tedaj je vlada varna, kajti stabilnost mehiško vlade je odvisna od lojalnosti, oziroma nelojalnosti armade. Calles ima tudi oporo delavskega gibanja, ki je smatrano za desno roko vlade . . . Celo nezadovoljni elementi priznajo, da nimajo nobenega močnega voditelja, ki bi si mogel ustvariti zaupanje in ki bi se mogel po sposobnostih in privlačnosti primerjati Callesu ali bivšemu predsedniku Obregonu. V nekaterih katoliških krogih naslanjajo upanje na Adolfa De La Huerto, o katerem pravijo da ima podporo ameriških katoličanov in ki večkrat naglaša, da je pripravljen voditi vstajo. Ali dobro poučeni poznavalci mi pravijo, da je De La Huerta diskreditiran. Pred dvema leti

je vprizoril revolucijo, v kateri je bil poražen. S tem je izgubil med nasprotniki sedanje vlade prestiž in med denarnimi interesi, ki so ga podprli, zaupanje. In kdor hoče v Mehiki voditi revolucijo proti sedanji vladi, mora imeti finančno podporo, brez katere ne bi mogel uspeti. — Vzlic temu vsa dežela čuti, da so nepravilne v zraku, povsod, in da bo v bližnji bodočnosti nekdo — kdorkoli — pričel s sovražnostmi. Ko bo zastava revolte dvignjena, bo Mehiko nekaj časa v neprijetnem položaju, neglede kakšen bo izid. Vsi priznavajo, da prihajajo navduševanja za upor iz Zedinjenih držav. Nekateri mislijo, da stoje zadaj oljni interesi, drugi, da je vsega kriva cerkev. Tretji pa pravijo, da dela cerkev skupaj z oljnimi interesi . . . Zedinjene države imajo v veliki meri ključ do mehiških neredov. Naj predsednik Coolidge dvigne prepoved za uvoz orožja v Mehiko, in civilna vojna je gotova. Interesi, ki žele strmoglaviti sedanjo mehiško vlado, pritiskajo že dolgo na vlado v Washingtonu, naj ukine prepoved ter dovoli Mehikancem naročati orožje v tej deželi, neglede s kakšnim namenom . . . Čujejo se namigavanja, da se bo administracija v Washingtonu udala in dovolila uvoz orožja v Mehiko . . . Kritiki sedanje vlade pravijo, da so gospodarsko nestabilnost zakrivila postave, ki določujejo razdelitev veleposestev med kmete, in pa socialni zakoni, kakršnih nima nobena dežela na svetu. Stavke so legalizirane (v Rusiji npr. niso. — Op. Pr.) Stavkokaštvo je prepovedano; sodne prepovedi v slučajih stavk niso dovoljene; delodajalci morajo svoje delavce plačevati še tri mesece po odslovitvi in spore z delavci morajo reševati s pomočjo vlade. Naravno, da busineški interesi ne soglašajo s takimi zakoni in da žele sprembe . . ."

Kadar hoče kapitalistični list pisati resnico o sedanji situaciji v Mehiki, MORA priznati, da se ne gre za svobodo veroizpovedovanja, ne za svobodo vesti in podobnih pravic, kajti mehiška vlada hoče ustvariti razmere v katerih bodo državljske svobodščine v resnici omogočene v najširšem pomenu besede. Gre se za izkoriščanje mehiškega ljudstva in mehiških bogastev. Slednja so v posesti tujih kapitalistov, največ ameriških, in vsled tega vsa ta propaganda proti Mehiki.

Ker je vlada v Washingtonu v prvi vrsti vlada kapitalističnih interesov, je naravno, da brani "ameriške" interese v Mehiki. Če pa bi imeli namesto nje vlado ameriškega ljudstva, ki bi bila za ljudstvo, bi podprla Callesova prizadevanja z vso svojo močjo, in samo to bi bila poštena politika in bila bi tudi v interesu obeh dežel. Dokler take vlade v Washingtonu ne bo, ostane situacija v bistvu nespremejena. Administracija v Washingtonu kroti samo sebe le v toliko v kolikor se boji opozicije tukaj in pa svetovnega javnega mnenja, ki ji ni prav nič naklonjeno. Če pa bo na vsak način hotela vojno z Mehiko, jo bo izzvala. "Ameriški interesi" bi v tem slučaju poskrbeli za kakšen umor in druge "mehiške provokacije", in tedaj bi bile Zedinjene države "prisiljene", da branijo svojo čast in življenja svojih državljanov.

Tudi če ne pride do vojne, je treba priznati dejstvo, da je velikanski pritisk Zedinjenih držav Callesovi administraciji onemogočil izva-

jati socialne reforme in gospodarsko rekonstrukcijo Mehike po potih in na načine, ki bi bili za Mehiko najboljši. Prisiljena je odnehati in popuščati, ker je to boljše, kakor pa vse izgubiti.

“Nigri” v življenju in po smrti.

Nekatere ameriške države imajo postave, ki prepovedujejo zamorcem zahajati v lokale belopoltnih ljudi; prepovedujejo jim vožnjo v vagonih v katerih se vozijo beli ljudje, in prepovedujejo jim biti v istih čakalnicah na železniških postajah kot beli ljudje. Zato imajo v takih krajih za “nigre” posebne ulične kare, posebne vagone na železnicah, in posebne čakalnice na postajah. Umevno je, da je za zamorce vse veliko slabše kakor za belokožce, dasi morajo plačati enako visoko voznino. Če se kak črnec predrzne iti v tak prepovedan kraj, ga vržejo ven; in ako je tak črnec poleg tega samo navaden človek, ga tudi zapro in pretepejo. Ena izmed držav, ki imajo postavo, da mora med belimi in črnimi stati stena, je tudi Florida. Neka zamorka se je junija prošlo leto pripeljala v spalnem vozu Pullmanove družbe iz New Yorka v Florido. Ker New York nima nikake izločevalne postave glede črncev, se zamorci vozijo lahko v istih železniških karah kakor beli ljudje. Ko pa je ta zamorka dospela v Palatko, Florida, so jo aretirali in izgnali iz vlaka, češ, da je prelomila floridsko postavo. Sodnik v Palatki jo je obsodil na najvišjo denarno globo \$500 in se pri tem pritožil, da obžaluje, ker mu zakon ne dopušča, da bi jo kaznoval vsaj še enkrat toliko.

Dotična zamorka sedaj toži Pullmanovo družbo in Atlantic Coast Line železniško družbo za \$25,000 odškodnine. Nji v prilog se je zavzela National Association for the Advancement of Colored People in najela Arthur Garfield Hays-a in Clarence Darrowa, slovita ameriška odvetnika, ki jo zastopata na sodišču. Prizadeta zamorka toži s stališča, da se floridski zakon ne tiče ljudi ki potujejo iz države v državo, kajti meddržavni transportacijski akt nič ne omenja delitve potnikov po polti.

Dasi se črnici na vse načine prizadevajo odpraviti diskriminacijske zakone ki so naperjeni proti njim, nimajo posebne sreče. Celo v mnogir unijah imajo velike teškoče, in tudi v cerkvah smejo malo kje častiti Boga skupaj z belimi ljudmi. Le v tovarnah jim ni prepovedano delati skupaj z belokožci.

Na pokopališčih so tudi ločeni od izvoljenega belopoltnega ljudstva, toda kaj potem? Ker so zamorci pripadniki istih ver kot izvoljeno ljudstvo, kako se neki dele v nebesih in v peklu ter vica?

Odmevi na odmeve v Clevelandu.

Anton Garden.

(Konec.)

Vsak političen list se lahko giblje samo v gotovih mejah. Lahko je z vsemi in se obrača po vetru; če je tak, tedaj brodi po blatu ameriške politične korupcije. Vsakemu so odprta v politiki štiri določna stališča, in po enemu izmed njih si lahko uredi svojo uredniško taktiko.

1.) List je lahko “strogo nevtralen”, kar imenujejo “neodvisnost”. Lahko je nevtralen tudi v smislu politične brezbriznosti. Ali pa je “neodvisen” v tem da agitira v eni ali drugi obliki za obe stari stranki—demokratsko in republikansko.

2.) Lahko se otvorjeno, brez vsakih opravičevanj, izreče za eno ali drugo kapitalistično stranko in agitira zanjo ter se prišteva med njena glasila.

3.) Lahko igra vlogo progresivnega lista in agitira v volilnih kampanjah za v ognju preiskušene progresivce kot je npr. senator Norris in njegovi kolegi, ki so v odprtem boju proti obstoječi korupciji starih strank in proti diktatorstvu Wall Streeta. Listi s to taktiko so lahko prijazni delavskemu gibanju kot takemu tudi v volilnih kampanjah, ko so izkušnjave najtežje, in se odrečejo podpirati vse tiste “progresivce”, o katerih je jasno, da niso progresivni, ampak navadni služabniki kapitalističnih interesov in zagovorniki kapitalistične politike.

4.) Lahko je odkrito delavski, brez vsake maske, in nastopa vedno in ob vsakem času za izrecno ljudsko politiko, zapopadena v taktiki socialistične stranke in vseh tistih progresivcev, ki se zavedajo, da je v interesu Zedinjenih držav in njenega ljudstva, da se čim prej zgradi močno stranko, ki bo slonela na socialističnih načelih in bi se brezobzirno borila proti obstoječi korupciji in kapitalističnemu grabežstvu.

Stališče označeno pod št. 3 je za en lokalni list z neveliko cirkulacijo majhnega pomena; pomagajo efektivno lahko le v kampanjah, kakor je bila npr. l. 1924, ali pa v kampanjah tam, kjer se bore proti političarjem korumpiranih političnih mašin odkriti progresivci, toda teh je malo.

Hvaležna za vsak list je taktika politične vzgoje s socialističnega stališča. Ne glede kolikšno cirkulacijo ima in neglede kje izhaja, zaveda se lahko, da vrši pionirsko delo in da z vzgajanjem čitateljev za pošteno politiko in v smislu naukov socializma družbi veliko koristi, četudi ne more dokazati s številkami glasov takojšnjih zmag in uspehov.

Stališče “Enakopravnosti” v zadnji volilni

kampanji je zapopadeno v prvi točki. Podala se je v naročje reakcije s tem da je agitirala za izvolitev raznih korumpiranih političarjev, katerim je korito glavni namen in cilj. Izbrala jih je med obema strankama in omenila mimogrede tudi enega kandidata soc. stranke, ker je Slovenec. Ta korak je potem opravičevala, da je bila lista ki jo je priporočala "progresivna", in da je taktika ki jo je zavzela, najuspešnejša, če se hoče koristiti ljudskim interesom.

Pri tem je treba priznati, da so posamezniki vzlic zmotam lahko pošteti, in da delajo zmote v prepričanju, da jih ne delajo in da je tisto kar zagovarjajo najboljše in najbolj pravilno. Ali vsaka šola je draga. In če se je človek pripravljen učiti, je tudi draga šola dobra.

Nisem napisal teh člankov radi osebnosti in sem to že v uvodnem naglasil ter tudi pozneje. Isto poudarjam tukaj. Nisem pričel z "debatto" da "uničimo" clevelandski slovenski dnevnik, kot so nekateri hiteli pojasnjevati, kajti ako kak list pride ob ugled, se to lahko zgodi tudi raditega, ker je nesiguren samega sebe, ker se ne more odločiti za eno gotovo pot in skače z ene na drugo in navsezadnje ni na nobeni. "Naša priporočila" so bila vratolomen skok in krivdo zanj naj obdrže tisti ki so ga storili. POTREBNO JE, da DEFINITIVNO IZTREBIMO, brez pardona in neglede koga zadene, politično reakcionarstvo iz naše delavske javnosti. Politično šarlatanstvo ne sme imeti mesta v našem javnem življenju. Čim prej se delavstvo otrese Doheney-Pomerene-Kohlerizma in "progresivizma" *ala carte*, kakršnega je v lanski volilni kampanji zastopala "Enakopravnost", toliko bolje.

Ker že govorim o "progresivizmu" naj omenim še to, da Donaheyja ohijski progresivci niso indorsirali, kar sem naglašal že v enemu prejšnjih člankov. Za to pojasnilo je odgovoren Len DeCaux, pomožni urednik "The Locomotive Engineers Journala", katerega glavni urednik je Albert F. Coyle. To pojasnujem, ker je "E." pisala, da so ga indorsirali progresivci, in v takih trditvah se je skrila za hrbet omenjenega urednika. Resnica je, da so ohijski progresivci nameravali nominirati kandidata *proti* Donaheyju.

Nikomur ne odrekam pravice imeti svoje mnenje v političnih, verskih, ali v katerikoli drugi stvari. Radi mene lahko ta ali oni veruje v bogove in hudiče *ala* Donahey, Kohler in v druge. Ne bom mu nasprotoval, dokler je njegovo; ali kakor hitro ga bo usiljeval tudi drugim in pričel *javno* napeljevati vodo na svoj mlin, tedaj je njegova taktika *javna* in s tem javnega značaja. "Naša priporočila" v "E." niso bila privatno mišljenje kake privatne osebe, ampak mnenje lista in bila so označena z naslovom "N A Š A priporočila". Kot taka so izzvala moj "napad" na "Enakopravnost". Ose-

ba, ki hoče svoje stališče javno siliti drugim, mora, oziroma bi morala vedeti, DA IMAJO DRUGI PRAVICO JI UGOVARJATI. In to velja še posebno za liste. Ako je "E." smatrala svoja priporočila za pametno in volilcem koristno razdodetje, to še ne pomeni, da bi jih morali vsi tako smatrati. Jaz za svojo osebo sem jih cenil po njihovi pravi vrednosti — in kakšna je bila njihova vrednost, sem povedal dovolj jasno v člankih pod tem naslovom. Od moje strani to ni bila osebnost; osebnosti pri tem vprašanju, kot pri vsakem drugem, je le toliko, v kolikor je delo *per se* rezultat posameznikov.

Ako katera naselbina potrebuje dobrega lista, ki bi stremil delavsko maso duševno povzdigniti, ga clevelandska prav gotovo potrebuje. In če bi imela tak list, bi po mojem mnenju ne imel nič težjega boja za obstanek, kot ga ima "E." Ker je stvar taka, čemu se je "E." pač treba loviti po zraku v politiki. Nič ni žalostnejšega, naj si bo za posameznika ali list, kakor če obrača svoje prepričanje po vetru in ga ima poleg tega še naprodaj; in še žalostnejše je, če se tega zaveda, in svoje postopanje opravičuje s težkim bojem za obstanek.

Služiti dvema gospodarjema ob enem je nemogoče; lahko se jima služi navidezno, toda ne dolgo; takih stvari ni mogoče dolgo skrivati. Veliko rajše živim in umrjem v revščini z mirno vestjo, kakor pa v izobilju in s težko vestjo. Na drugi strani seveda ni pravilno in etično dolžiti posameznika nečesa kar je storil, ako je to storil zato ker se ni zavedal kaj dela. Temu pravimo zmota. Ker delajo zmote ljudje, so jih ljudje sposobni tudi popraviti. Zmota pa je mogoče popraviti le, ako se jo popravi. Druge poti ni.

Glede nič kaj trdno stoječih mnenj urednika "E." o veliki mržnji anglosaškega ljudstva in posebno še ameriškega do socializma in ergo socialističnega gibanja na eni strani, in velikega upanja ki ga baje nudi ameriški progresivizem na drugi, ne bom govoril v tej seriji. Prvič, v smislu justifikacije nima to nič opraviti z "našimi priporočili" v "E.", in drugič, v kolikor je to važno vprašanje za delavstvo, bom o njemu razpravljal enkrat pozneje.

"The New Leader".

Najboljši angleški socialistični tedenik v Zedinjenih državah je "The New Leader". Naslov 7 E. 15th St., New York, N. Y. Naročnina \$2 za celo leto, \$1 za pol leta. Naročnino na "New Leader" ali za katerikoli drugi socialistični list lahko pošljete "Proletarcu", oziroma tajništvu JSZ., ki jo bo odposlalo naprej zaeno z drugimi naročninami ki prihajajo v naš urad.

TONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

Utihnili so. Mimo je prišel inženjer Horwath, ki so ga imenovali rudarji podgano. Zamolklo in malomarno so ga pozdravili in samo Maček se je odkril. Inženjer ga je spoznal in ga poklical k sebi.

— Kaj novega, Maček? Bo stavka?

— Ne bo nič, se boje.

— No, je dobro! Javite pa mi takoj, če boste slišali kaj posebnega.

— Brez skrbi, gospod! mu je zatrjeval Maček in hitel za ostalimi.

Na glavni cesti so še stale šarabanke. Mnogi delavci je bila zbrana na tem čakališču. Gruče mladih delavk, ki so se pripeljale z dela so žuborele v živahnem razpravljanju in smehu. Na glavi so imele rute, tesno zavezane nad tilnikom in iz sajastih obrazov so gledale v svet svetle oči. Mladi rudarji, ki so se muzali okoli njih, so jih nagovarjali z okornimi besedami in polzkimi dovtipi. Odgovarjale so jim z enakimi. Sramežljivost jim je bila po veliki večini tuja, zakaj zanje ni bilo nikoli nobenih skrivnosti; življenje doma in v delavnicah jim je bilo vedno razgaljeno pred očmi. Besede so bile trde že od rojstva in premnoge teh je takrat namesto veselega krika sprejela tiha kletev ožuljenega očeta, pritajen vzdih zgarane matere in jok otrok, ki so vpili po kruhu.

Med množico je prehrumel mlad delavec. Zaletel se je naravnost v Abramovo skupino. Ne da bi vedel, o čem se pogovarjajo, je prekinil njihov pogovor z glasno novico.

— Stavkali bomo! Je že sklenjeno!

Vsi so se začudili. Abram se je zavzel — saj je vendar bil popoldne na shodu in je predsednik "Rudarske zveze".

— Kako? Kdo je sklenil, ga je vprašal razburjeno in ni pomislil na nasprotno stranko, ki jo je šele pred kratkim ustanovil Guzej, ta mladenič, in jo krstil za "Boljševiško udruženje rudarjev", je pridobivala vedno več članov.

— Mi smo sklenili, sodrug Abram! Zakaj pa ne bi stavkali — mi smo za to! Ni res, sodrugi?

Rudarji, ki so se zbrali okoli novega govornika so z navdušenjem sprejeli te besede. Samo nekateri so mu ugovarjali.

— Kdo je sklenil — ? Kdo pa ste vi — ?

Abram je spoznal sedaj, da je boljševiška grupa veliko močnejša, kakor pa si jo je predstavljal — in da so že tudi na shodu bili na tistem skoraj vsi na oni strani.

— Če ste vi sklenili, je dejal, še niso sklenili vsi. Vi še nimate večine.

Guzej se je zmagoslavno nasmejal in se zravnil:

— Da nimamo večine — ? Čakajte, vam takoj povem, če jo imamo ali ne. Potegnil je iz žepa debelo popisno knjigo in mu jo pomolil odprto pred oči.

— Tu, Abram, do danes imamo 7,500 članov in jutri jih bo že 8,000 in konec tedna ne bo nobenega socialista več. Kdo ima sedaj večino — ? Ha!? in mi bomo stavkali! Zahteve so upravičene in če nam ne ugođe jih prisilimo! Zakaj pa bi čakali?

Prezirljivo se je nasmehnil in se obrnil k tovarišem:

— Pravi in vedno govori o socializmu, o boljši bodočnosti sedaj vidite!

Nekateri so se zasmeli, drugi pa so molčali zaradi njega, četudi niso verjeli več v njegov socializem. Spoštovali so ga kljub temu in ga niso pričeli zaradi tega črtiti. Vendar pa je Abram glasno zaklical v množico.

— Sodrugi! Deputacija je prišla s praznimi rokami nazaj. Družba nam daje samo deset odstotkov poviška. Za draginjske doklade, za zboljšanje stanovanjske bede in varnostnih naprav je gluha. Res da bi bila stavka najboljši odgovor na to — ali, sodrugi, pomislite da je zima! In pomislite na našo nesložnost v organizacijah. Družba je trdovratna in stavka bi trajala mesece. Kam brez denarja z našimi družinami? Na kmetih nas nočejo pozimi krmiti zastonj — organizacija pa nas zaradi nereda in razkola ne bi mogla podpirati. Naša stranka je zato sklenila, da bomo stavko preložili na ugodnejši čas.

— Dobro, dobro, počakajmo malo, so pritrdili nekateri okoli njega.

Guzej pa je skočil na lokomotivo in pričel ugovarjati.

— Lažete, socialisti! Podrepaniki ste in ničesar se ne upate. Zanalasč ste poslali take odposlance k pogajanju, ki so vsi mevže! In kdo pravi, da nima naša stranka denarja? Za vse leto ga ima, če bi bilo treba. Pojutrišnjem ob 6. zjutraj bomo pričeli stavkati. Kdor ne bo stavkal je stavkokaz. Živijo proletarska solidarnost! Dol s kapitalizmom.

— Živijo! Dol s socialisti, s stavkokazi! je kričala gruča, ki je bila večja od Abramove.

Med tem je sirena vnovič zavekala. Delavci so poskakali v vozove, lokomotiva je zahropila in se pognala v tek. Vozovi so ječali in se majali na desno in na levo, na čakališču pa je zavlada mir, kakor da bi bil kdo prepodil jato kričavih ptic. Šarabanka je skakala od ovinka do ovinka kakor glasna nemirna senca, dokler ni izginila v daljavi. Nasproti pa je zopet drdrala druga, polna delavcev in delavk, ki so se vračali od dela. Iz vozov so planili zdaj pa zdaj, od hrupa koles pretrgani glasovi popevke deklet, ki so veselo poskakale na tla, ko se je ustavila ta železna ciza.

Glasno poslavljaajoč so se razšli na vse strani. Na ovinku pa so se ustavili pred velikimi letaki z rdečimi črkami. Brali so jih glasno.

"Sodrug, sodružice! Trpini! Proletarci!

Ne poslušajte svojih starih, podkupljenih voditeljev, ki vas hočejo prodati kapitalizmu. Sodrug, socialisti so izdaljalci! Pljunite nanje in pristopite k nam s tem, da ne boste šli v sredo na delo!

Socializem je mrtev. Pokopali so ga vaši lastni generali.

Edino v stavki je odrešenje. Ne odlašajte! Zmagali bomo! Ne bojte se; mi bomo skrbeli za vas!

"Boljševiško udruženje rudarjev."

Pritrjevanje, norčevanje in smeh — vsega je bilo dosti pod temi plakati. Še prepir se je vnel za hip tu pa tam.

— Ti si že zraven, so nagajali drug drugemu.

— Ti, ti, ko tako študiraš tole cunjo! je menil eden. Ta pa se je obrnil k njemu in ga vprašal.

— Kaj pa je tole pravzaprav — ?

— Ne veš? Boljši biki!

Mlad fant je stopil pred njega in mu zabrusil v obraz:

— Če smo mi boljši biki, ste pa vi socialbarabe!

— Drži gobec, sem te kaj vprašal! mu je odvrnil ta in nastavlil pest. Dekleta so ju ločila in pomirila.

Ko se je približala rudarjem orožniška patrulja, so molče odšli po poti. —

Tako je bilo razpoloženje med delavci v tistih dneh. Zamajali so se stebri starih socialistov od orkana, ki je divjal v Rusiji, podrli pa so se od kapric domačih političnih velmož, ki niso bili niti najmanj proletarski še manj pa marksistični. Vodili so to maso, neuko in naivno od poraza do poraza, ki so jih imenovali velike zmage, učili so jih sloge in pokorščine, sami pa so se davili med seboj z najgnusnejšimi sredstvi prekletstva umazane politike. Desetletja obljub in samih zlatih prisnodob — to je bilo vse, kar so dali ti volkovi svojim ovcam. Če pa se je pokazal pred delavstvom kak zmožen in nadarjen politik, so ga še v istem hipu oblatili in prepodili. Kapitalizem pa se je seveda smehtal nad takim početjem. Navil je še huje svoje natezalnice in povustil, kadar so zahtevali ti politični pritlikavci za kako majhno spoznanje, da ni bil prav nič odškodovan zaradi tega. Tak hipen uspeh pa je zadoščal, da se je skromni proletarjat še močneje oprijel svojih voditeljev, ki so vsako najmanjšo pridobljeno drobtino obesili pod solnce, da se je v varljivi svetlobi videla kakor velik hleb.

Zato jim pa vsekakor ne smemo odrekati bistroumnosti, zakaj skoro vsak človek je takrat najbolj pameten, kadar dela zase — za svoj trebuh in za svojo slavo. Zviti in spretni

so bili kakor judovski kramarji. Delavstvo je včasih hotelo spregledati — pa so ga vedno prepričali, vedno — do tedaj, dokler se je Rusija pordečila. Takrat je bilo konec.

Naenkrat, z enim samim mahom je bilo načelo starih socialističnih organizacij uvrženo in poteptano. Evolucija, po nezmožnosti voditeljev napačno pojmovana od večine, je bila samo še star dokument, nevreden in puhel in le malo je bilo takih, ki so z lastno voljo poiskali vrednote te teorije in ki so se jo še tesneje oklenili, četudi so zavrgli voditelje.

Večina delavstva pa se je udala dejanski revoluciji, ki je kakor svetoven potres majala in prevračala staro Evropo. Pravzaprav je bil en sami sunek, ki je s tako silo zagugal os človečanskega planeta, da se še sedaj giblje in se nikakor ne more ustaviti. To pa zaradi tega, ker je bilo svetovno klanje kakor ogromen podstavek, na katerega so postavili stebrovje, ki še nima kupole, dasi jo že dolgo časa skušajo postaviti v ravnotežje. To stebrovje namreč, na katerem bo stala kupola miru in sprave, enakosti, svobode in ljubezni, je tako čudovito storjeno, da nikakor ne morejo najti sredine, nad katero bi jo postavili.

Tudi Abrama je zgrabilo, ko je čul prvo novico o ruski revoluciji. Slonel je nad časopisom in je strmel. O svobodi je bilo tam pisano, o enakosti, o bratstvu — da je vse to že res . . . ? Temne črte so mu izginile s čcla, pomlajen in ves junaški je stopil v dolino in je nagovarjal srečujoče.

— Revolucija! Si slišal? Proletarci zmagujejo.

— Slišal sem. Toda, če je le res?

— Je! Vidiš, tu beri! Ha, Rusi! To so ti! In v proletarskem domu je bilo živahno. O Leninu so pravili navdušeni.

— Par sto ljudi je imel okoli sebe, samo par sto! Pa ti je pometel cara, vso ministrsko bando in vse kar je bilo krivičnega. Tovarne so last delavcev! Navaden delavec ravnatelj!

Vse je govorilo o njem, o razlastitvi lastnine — vse je zasanjalo o teh rečeh. Abram je stopil na oder, pozdravljal odrešenje in ljudstvo je vzklikalo rdeči armadi, kakor da že stoji pred mestom s svojimi rdečimi prapori . . . In po dvorani je zaplapolal mogočni vzklik marsaljeze, ki je butal ob stene in silil ven v prostranstvo . . .

Klinger pa je premišljeval v svoji sobi:

— Ali je to kaj čudnega, če je tudi to ljudstvo zasanjalo o skorajšnji revoluciji; da bi zagospodarili nad to zemljo, ki so jo sami kopali, da bi si razdelili bogastvo, ki so ga sami nako-pičili poedincem? In je le čudno, da se tega že niso preje spomnili, da že niso preje spoznali, da je masa morje proti edincem . . .

Toda že so bili tu voditelji, zviti in tudi neumni, pa tudi taki so se pritepli, ki so v resnici

verjeli v preobrat — in ker so se bali maščevanja. Zapiti politiki, ko so se zbal pušk in vislic, ki so po njihovih mislih bile neobhodno potrebne pri preobratu. In so zatorej uskočili iz starih delavskih strank in so bili silno bojeviti. Tudi so prišli mnogi, ki so še pred kratkim hejslovanili po gostilnah zgolj iz mode in so seveda tudi zgolj iz mode postali klepetavi anarhisti. Veliko pa jih je prišlo takih, ki so hlepeli po tuji lastnini, ker so jo sami sproti zapravljali.

Taki pa, ki so imeli na svojem bogastvu pripeto rdečo kravato, so se seveda silno upirali takemu početju in so, ne zaradi svojega prepričanja, ki ga nikdar niso imeli, temveč zaradi bojazni za svoje bogastvo govorili o zrelih in nezrelih narodih in poveljčevali socializem zgolj zaradi tega, ker sami niso verovali vanj. In vedno so končavali svoj govor: "Ne bojte se, ko pride čas tudi za nas — vas pokličemo!"

Ko je slišal Klingar takega govornika se je pomilovalno nasmehnil in mislil:

— Kakor ruski narod bi bil tudi ta narod zmožen kaj takega vsak hip. Zakaj treba je samo enih možgan, za genialno idejo. Masa tvori samo potrebne sestavne dele, da se more ves ta novi stvar gibat. Samo dele! Možgani genija pa so tisti skrivnostni vzvod, ki hoče ali pa ne hoče. In se nikakor ne more drugače gibat, kakor ukazujejo možgani. Je pa to zopet nasilje, samo da je to nasilje usmerjeno v nasprotno stran.

(Dalje prihodnjič.)

Nikaragva in njeno razmerje do Zedinjenih držav.

Nikaragva (Nicaragua) je po obsegu približno tolikšna kakor država New York. Ima samo okrog 200 milj železnic in je industrialno popolnoma nerazvita.

Nikaragva je centralno ameriška republika in meji na Honduras in Costo Rico ter na Pacifično in Caribbeansko morje. Njeno glavno mesto je Managua, ki ima 28,000 stanovnikov. Površina Nikaragve je 49,200 štirjaških milj. L. 1920 so našteali v nji 638,119 prebivalcev.

Njeni glavni pridelki so južno sadje, kava, tobak in sladkorni trs. Peča se tudi s pridelovanjem riža in precej z živinorejo. Kavine in sladkorne plantaže so največ v posesti Amerikancev, na katerih se z domačimi postopa kakor da so brezpravni sužnji. Občevalni jezik je španski.

Nikaragva je faktično posest ameriških državljancev. Njene finance so pod kontrolo newyorških bankirjev. Njena važnost za Zedinjene države je posebno v tem, da je blizu Panamskega prekopa, in pa da ima zelo ugoden pas za kanal med Pacifikom in Atlantikom.

V ameriškem trgovskem svetu namreč že par let govore, da bo treba zgraditi še en kanal, ker Panamski ne bo dolgo odgovarjal naraščajočim potrebam prometa. In ker bi se vpliva nad Nikaragvo ob priložnosti mogoče polastila kaka druga sila in zgradila nov kanal s svojimi financami ter osvobodila pomorsko plovo od odvisnosti Panamskega kanala, imajo Zedinjene države svoje pazno oko že dolgo na tistem tropičnem koščku, ki se imenuje Nikaragva. Sedanja ameriška intervencija ni prva. Segajo že leta nazaj. Tudi Wilsonova in Taftova administracija je narekovala Nikaragvi kaj sme in kaj ne sme, in kdo sme in kdo ne sme biti njen predsednik.

Pota so v Nikaragvi zelo slaba; železnic v praktičnem pomenu besede nima, razun ene, ki je dolga 90 milj. Brzojavne naprave so zelo pomankljive in večinoma iz reda kajti razne revolucije in mali upori skrbe, da se take stvari sproti polomijo.

Prebivalstvo je v glavnem razdeljeno v dve stranki. Konservativna ima protežijo ameriške diplomacije in mornarice, kar dokazuje sedanja intervencija. Liberalci, katerih voditelj je dr. Juan B. Sacasa, so dobili v tem boju moralno oporo v Mehiki, in vsled tega se je Mehika "ameriškim interesom" še bolj zamerila. Senator Borah je dne 13. januarja v dve ure dolgem govoru dejal, da ni imela ameriška vlada nobene vzroka posredovati v Nikaragvi v prilog konservativne Diazove vlade, kajti pravilno izvoljeni predsednik je Juan B. Sacasa, kateremu so ameriške čete odvzele mandat, ki ga mu je poverilo ljudstvo.

Prebivalstvo je razjarjeno, toda pomagati si ne more, kajti kaj naj napravi 700,000 ljudi ki so brez industrije, in brez efektivnega orožja proti sili, kakršno predstavljajo Zedinjene države. Ljudstvo vseh centralno in južno ameriških republik obsoja to ameriško intervencijo, kajti zaveda se, da Nikaragva ni izjema. Enako je ta dežela postopala že večkrat v Mehiki in v marsikakšni drugi republiki na južnem delu tega kontinenta; ker ameriški imperializem šele dobiva pravi apetit po osvajanjih, je nevarnost takih "posredovanj" večja kot v prošlosti, in tega se južnoameriške republike zavedajo. Ker so gospodarsko večinoma šibke, njihove finance popolnoma odvisne od Wall Streeta, in ker so v glavnem vsa večja industrijska podjetja v njih last ameriških korporacij, in ker so vse več ali manj zadolžene ameriškim bankirjem, so naravno zelo pod ameriškim "vplivom". Nobena si ne upa "žaliti" mogočne sode na severni strani Rio Grande.

Kdor se danes, vpricho velikanskega socialističnega pokreta po vsem svetu ne potruđi, da bi se seznanil s socializmom, je tujec v dobi, v kateri živi.

“Wanted—An Opposition”.

V reviji “Nation” z dne 12. januarja je izšel pod gornjim naslovom uredniški članek, in nam se zdi potrebno, da ga omenimo. Od kar nas je “E.” obdolžila, da mnogo črpamo iz “Nationa”, smo postali nanj pozornejši in ga za nekaj mesecev celo naročili. Preje, kot pojasnjejo že enkrat prej, ga nismo prejeli, in zato nismo mogli črpati iz njega.

V članku “Wanted—An Opposition” razvija “Nation” povsem drugačno stališče od onega ki ga mu je pripisovala “Enakopravnost”. Izdajatelji tega liberalnega tednika pišejo zelo neprijetno za ušesa, ki so privajena melodije “progresivizma” v starih strankah. “Nation” agitira za “tretjo” stranko in prav nič za “progresivne” kandidate republikanske in demokratske stranke. To je dobro, da se večkrat pove, kajti drugače lahko zopet kdo pride s trditvijo, ki ne bo v soglasju z resnico.

“Nation” poudarja, da je slabo za deželo, ako nima njen vladni sistem opozicije, to je, ako so vladne stranke brez učinkovite, konstruktivne opozicije. Take opozicije vzlic progresivcem v Zedinjenih državah ni. Članek našteva razna predsednikova priporočila kongresu, ki so ostala pozabljena, bila taka ali taka. Slika ameriško zunanjo politiko, ki vodi v mednarodne zapletljave; našteva razne notranje probleme, ki čakajo rešitve, in nihče se prav ne briga zanje. Samo besede, vsaki ima svoje, drugega nič. In če se vzlic temu dogodi, pravi “Nation”, da se oglasi kak senator ali poslanec in kritizira administracijo, in če se dobe listi ki obsojajo njeno politiko v Nikaragvi in Mehiki, že se opazi nervoznost v njenih krogih. Koliko več bi se doseglo, pravi “Nation”, ako bi imeli namesto posameznih protestnih vzlikov organizirano opozicijo! Članek zaključuje:

“Pred dvema in pol letom je bila ta dežela svečano posvarjena pred nevarnostjo, ki preti našim institucijam od tretje stranke. Veliko večja in veliko bližje nam je nevarnost enostrankarske vlade (one-party government). To je danes resnična nevarnost.”

S tem “Nation” priznava, prvič, da sta republikanska in demokratska stranka v resnici ena stranka, in drugič, da takozvani progresivci niso nič kaj progresivni v legislaturah in da nastopajo mlačno, ali pa sploh ne, in da nastopajo kot posamezniki kadar kritizirajo, in vsled te svoje neskupnosti ne morejo biti učinkovita opozicija tudi če bi hoteli biti. “Nation” hoče opozicijo. Vidi jo le v “tretji” stranki, in taki članki kot ga omenjamo tu, so apel tistim ki igrajo dvoobrazno taktiko radi političnega neznanja, da naj spoznajo svojo zmoto in gredo ven iz demokratske in republikanske stranke ter se organizirajo v svoji stranki.

Gonja proti evoluciji.

Vse tiste gromovnike na ameriških prižnicah in v legislaturah, ki rohne proti naukom evolucije, bi človek pomiloval, ako ne bi bila stvar tako tragična. Vzlic veliki blamaži, ki so jo doživeli “fundamentalisti” v državi Tennessee, rujejo neumorno naprej, da iztrebijo iz šol in šolskih knjig vse kar se nanaša na evolucijo. V prej omenjeni državi je zakon proti evoluciji sicer še vedno “ustaven”, toda obravnava je pokazala fundamentaliste v tolikšni plidkosti, da je Ameriko lahko sram, ker se mora pečati s takimi bigoti. Ali predloge, katere imajo namen prepovedati pouk o evoluciji v šolah, ne ponehajo. Minnesota se peča z njimi že precej časa. Dne 13. januarja je trinajst poslancev predložilo tako predlogo oklahomski zakonodaji. Dvakrat trinajst — in zopet je nekaj špasa.

Taka prizadevanja pa nimajo samo slabo stran, kajti kakor se skuša na eni zatreti dognanja znanosti, kar je nemogoče, tako se na drugi vzbuja zanjo zanimanje, četudi ne v bogzna kolikšni meri. Oklahomska predloga določa, da naj se prepove vsako poučevanje o evoluciji človeka, kajti človek je bil ustvarjen natančno tako kakor trdi sveto pismo. Pa vendar — svet se vzlic temu vrti in je okrogel. Sveto pismo pravi, da je svet plošča. In pravi še marsikaj drugega kar je že davno skregano z resnicō.

“Dajte ljudem kar hočejo!”

V Zedinjenih državah se odigravajo važni dogodki. Ameriški imperializem je postal aroganten kakor še nikoli. Zaveda se svoje moči in kontrole. V centralno in južno ameriških republikah se trudi nastavljeti in odstavljati vlade po svoji volji. Pošilja ameriško vojno mornarico in ameriške čete povsod kjer se mu zdi, da so v nevarnosti “ameriški” interesi. Ako potrebno, vprizori tudi revolucijo. Če je revolucija nasprotna “ameriškim” interesom, jo prepove, in če ne more drugače, pošlje svoje čete, da jo zatro in napravijo “red in mir.” Vse, kar mu more služiti, porabi za svoja orodja in sredstva. Izrabil je katoliško cerkev v Mehiki za svoj boj proti mehiški ljudski vladi. Poglavarji “edino zveličavne cerkve” so se do kosti prodali interesom petrolejskih in rudniških magnatov. Ameriški kapitalizem zalaga mehiške in ameriške katoličane z denarjem in orožjem. Posamezne skupine katoličanov, ki so se pustile nahujskati, so šle v boj proti vladi z vzklikom: “Slavimo Boga, našega gospoda! Doli s Callesom!” Kaj bi rekel Sin tesarja, če bi prišel znova na svet da ga znova odreši in bi posetil Mehiko. Pljunil bi na svoje “namestnike” in se pridružil temu ljudstvu, ki se bori

za osvoboditev Mehike izpod kramarskega, po petroleju smrdečega "krščanstva".

Igra ameriškega imperializma je prozorna, toda velika večina ljudstva jo ne vidi. V kinoteatru ga zavajajo z navduševanjem za militarizem že četrto leto na zelo pretkane načine. Časopisje je polno militaristične propagande in hujska proti Mehiki in vsakemu, ki ne odobrava početje Wall Streeta. Ker ljudstvo ni naučeno misliti, ne misli, ampak samo čita — čita, ne da bi mislilo.

Uspavano je z raznimi gorostasnimi naslovi in pripovedkami o "misterioznih" umorih, s propagando za in proti prohibiciji, in s tisočnimi kolonami gradiva, ki ga prinaša dnevno časopisje o ljubimskih umorih, "junaških" roparjih, družinskih intrigah, razporokah itd. Sedaj se naslaja ob skrbno pripravljenih pripovedkah izza kulis "privatnega" življenja filmskega igralca Charlie Chaplina. V Los Angelesu je izšla knjižica, v kateri Chaplinova žena Lita našteva, čemu ga foži za razporoko. Precej pikantnosti je v nji. Izšla je 13. jan. popoldne in do večera je bila že vsa rozprodana. Imenitno! "Dajte ljudem kar hočejo čitati!"

Grob enainpetdesetih rudarjev.

Barnes Hecker je ime rudnika v bližini Ishpeminga v Michiganu. Do novembra prošle leta so kopali v njemu železno rudo. Plače so bile majhne, delo nevarno in na varnosne naprave se je kompanija zelo malo ozirala. Riskirala je življenja svojih rudarjev radi profita, kajti varnost stane. Sedaj so rudnik zazidali, kakor poročajo iz imenovanega mesta. Meseca novembra se je udrl vanj mal bajer, poln umazane vode in blata. 51 rudarjev in rudniški inšpektor so bili v rudniku v času nezgode. Vse je zalila voda in blato. Z rešilnimi deli so navidezno poskušali nekaj dni, toda predno bi spravili na površje vso vodo in blato, bi vzelo dolgo. Direktorij rudniške družbe je v začetku januarja zaključil, da je mrtvece nemogoče dobiti iz jame, zato naj jim služi za grob. In da ne bo nikomur preveč neprijetno, so rudnik zaprli. Čez nekaj let ga bodo lahko zopet otvorili, ker se bodo sorodniki ubitih izselili, drugi pa bodo na katastrofo pozabili. Kompanija je sporočila vdovam in sirotam rudarjev ki so našli smrt v vodi in blatu, da jim bo plačevala \$14 tedensko skozi 300 tednov. Žena inšpektorja ki je bil zajet v poplavljenem rudniku zaeno z rudarji, pa dobi še posebej \$4.200.

\$14 na teden ni veliko, a kompaniji se to zdi mnogo. In vselej, kadar bodo vdove in sirote prejele to tedensko "podporo", se bodo spomnile na grob svojih mož in očetov, ki so

pokopani v vodi in blatu v rudniku Barnes Hecker. In jim bo vselej hudo. Kompaniji pa je istotako hudo za izgubljene vsote, ki jim jih plačuje. In ne bilo bi treba ne enega ne drugega, če bi bila človeška družba malo drugače urejena. Socializem, ki bi skrbel za dobrobit človeka, in ne za profit, bi končno ne bil tako napačen.

Novi gospodarji "Glasa Svobode".

"G. S." z dne 4. januarja je sporočil, da je prešel z Novim letom v roke novi družbi, ki se imenuje Glas Svobode Publishing Co. "G. S." je bil že dolgo naprodaj, ker je bil družbi, katera je kupila svoječasno tiskarno in list "Glas Svobode" od Mrs. Mary Konda, v napotje. Decembra prošle leta je bil ponujen tudi "Proletarcu", toda upravni odbor ponudbe ni sprejel.

"G. S." ne pove, kdo so njegovi sedanji lastniki, kar je značilno. Kdo naj ima zaupanje v list, ki skriva imena svojih gospodarjev in urednika? V omenjeni številki priznava, kar takrat ko je "Proletarec" poročal isto, ni hotel priznati. Med drugim piše:

"Družba, ki je Glas Svobode lastovala doslej, se stoji večidel iz čeških delničarjev. Le eden je med njimi Slovenec. — Zato pa je bil list popolnoma zapuščen . . . Urednik ni mogel vsega vsemu kaj . . . List je visel in čisto gotovo bi šel pred svojo petindvajsetletnico v večnost, če bi se par Slovencev ne bilo zavzelo zanj ter ga prevzelo. — List je sedaj v skrbnih rokah . . ."

Prvi stavek istega naznanila se glasi:

"Gotovo bodo vsi naročniki in naročnice 'Glas Svobode' veseli, če jim povemo, da je njihov list 'Glas Svobode' z Novim letom prešel novim ljudem v roke . . ."

Ako je "G. S." lastnina naročnikov, kako to, da lahko pride v roke "novim ljudem" ne da bi naročniki o tem kaj vedeli ali odločevali? Ravno tako bi se glasilo če bi zapisal: Gotovo bodo vsi lastniki tiskarne v kateri se tiska 'G. S.' veseli, če jim povemo, da je njihovo podjetje prešlo novim ljudem v roke."

Ako je "G. S." njihova, to je, svojina naročnikov, tedaj se ga ne more poljudno prodajati in kupovati. Če ni, čemu se posluževati načina, kakršnega je bizniško časopisje že davno opustilo?

To je sedaj tretja premena lastništva "Glas Svobode", oziroma četrta. Naročnikov ima zelo malo. Ako bi ga hoteli novi lastniki razširiti, bi morali vložiti za izboljšanje lista in za agitacijo veliko vsoto, kar pa ne bodo storili.

Kdo je sedaj resničen lastnik "Glas Svobode" javnosti ni znano, niti ne njegovim naročnikom, četudi je list "njihov". Ve se le, da je urednik Zvonko Novak hodil okrog njemu znanih in več ali manj naklonjenih ljudi ter jih prosil, naj podpišejo note za toliko in toliko. Ta naj bi obljubil dati v slučaju potrebe stotak, oni dva in tako naprej. Na ta način je baje nabral not za okrog tisočak.

"G. S." obljubuje tudi, da izda za drugo leto koledar, ki bo seveda tako izboren, da ne bo imel para pod solncem. Reklama kot taka je na mestu, toda pretirana baharija bo presedala tudi njihnim čitateljem in tedaj se lahko pripeti, da bo vse skupaj utonilo in note po vrhu.

Izrek članstva S. N. P. J. na prizive Spolariča in Krajine.

F. Z.

Po stavki rudarjev na železnem okrožju v Minnesoti 1. 1916 je bilo nekaj članov Slovenske narodne podporne jednote izključenih radi stavkokaštva, kakor določajo njena pravila. Ali izobčenci so smatrali, da se jim godi krivica in se niso podali. Zanje se je zavzela kompanija, katera je, kar se tiče denarnih sredstev in vpliva, veliko močnejša kakor SNPJ. Dala jim je na razpolago svoje advokate, ki so prečitali pravila veliko bolj natančno kakor pa jih čita povprečen član SNPJ. Eden teh odvetnikov je prišel tudi na sejo njenega gl. odbora. Preje so korespondirali in zelo vpljudno pojasnjevali, da so bili njihovi klienti po krivem izobčeni ter svetovali, da bo za SNPJ. najmanj neprimerno, če jih sprejme nazaj. Glavni odbor mu je pojasnil, da so za SNPJ. pravila merodajna; če izobčenci niso zadovoljni z izrekom nižjih instanc, naj se obrnejo še na najvišjo, ki je med konvencijami splošno glasovanje. Advokat je točko že prej dobro pregledal, se vrnil in svetoval izobčenim članom, da naj to store. Vložili so priziv. Za glasovanje je vladalo veliko zanimanje. Članstvo se je izreklo za izključitev, oziroma je potrdilo sklep porotnega odbora. Velika moralna bitka je bila za SNPJ. izvojevana brez posebnih težkoč. Advokatje izobčencev se po tem glasovanju niso obrnili na sodišče. Vzlic temu da bi imeli prednost in da so zastopali vplivnejše kroge kakor je SNPJ., je bila volja članstva tako jasno izražena, in pravila tako dobro vpoštevana, da so se morali vsi prizadeti zadovoljiti s sklepom kakršen je bil.

SNPJ. je, kolikor je meni znano, edina večja jugoslovanska podporni organizacija, ki dovoljuje, da gre do prizivi proti odlokom gl. porotnega odbora, ki so važnega značaja, med katere se smatra posebno izključitve, na splošno glasovanje. Neglede kako velik prestopnik napravi izključen član, pravila mu dajejo pravico, da vloži priziv proti odloku prejšnjih instanc na članstvo, in splošno glasovanje odločuje. To povzroča Jednoti stroške, kajti treba je tiskovin, oziroma glasovnic, na katerih je opisana zadeva v čimjasnejših podrobnostih. Ako se vpoštevata, da je treba za vsak tak slučaj tiskati toliko glasovnic kolikor je članov, in da znaša poštnina precejšnjo vsoto, tedaj vemo, da stane vsak tak priziv na članstvo blizu tisoč dolarjev. Ne vem natančnih števil, toda po mojem računu stane najmanj toliko, posebno če se vpoštevata še v glasilu porabljeni prostor.

Ta točka je prišla v pravila, prvič ker se je SNPJ. razvijala v znamenju demokracije in "novotarij" (v zavarovalniškem sistemu), in pa zato, ker je v demokraciji vedno mnogo nezaupnosti. Dobra stran točke je v tem, da varuje člane pred krivičnimi odloki gl. porotnega odbora, ako bi bil slednji slab in ne bi odgovarjal svojim nalogam bodisi vsled nesposobnosti ali pa vsled kakih predsodkov, ki so v takih odborih tudi znamenje nesposobnosti.

Prošlo leto sta se jo poslužila dva izključena člana SNPJ. Kakor se je zavzela za one v Minnesoti rudniška kompanija, tako se je zavzela za ta dva kompanija, ki vodi takozvano jugoslovansko sekcijo komunistične stranke v Ameriki. V svojih listih, katere urejujejo nečlani SNPJ., je pričela z gonjo proti "social-patriotski mašini, ki je izključila dva poštna člana

zato ker sta razkrinkavala korupcijo . . ." Pošiljali so cele svežnje letakov društvam SNPJ., in svojim zaupnim pristašem pa pisma z navodili, kako naj nastopajo na sejah in v agitaciji, kadar pride priziv na splošno glasovanje.

Eden izobčenih članov je bil Josip Kraina, član društva št. 121 SNPJ. v Detroitu.

Obtožil ga je Frank Smerdu, da je sklical (Kraina) izredno sejo društva ki se je vršila 13. dec. 1925, in da je v povabilu podpisal odbor, ne da bi društveni odbor o tem kaj vedel. Povabil je samo "zanesljive" člane in pa one, ki so jih Kraina in tovariši smatrali za material, ki ga bo mogoče pridobiti za njih. V porotni obravnavi se je dognalo, da je Kraina izredno sejo v resnici sklical, toda le "za hrvatske člane", da se pogovore o volitvah društvenega odbora in o drugih "važnih stvareh". Ko so ga vprašali, če ve, da pravila ne dovoljujejo posameznemu članu sklicevati izrednih sej društva, je odgovoril da *VE DA JIH SME*, ako "se razpravlja v korist jednote". Na vprašanje, čemu je podpisal na povabilu "odbor", je odgovoril, da je smatral za odbor — vse člane, ki se seje udeležijo. Na vprašanje, kaj se je na tisti izredni seji razpravljalo v korist SNPJ., je odvrnil, da "to vedo vsi kateri so se udeležili." Sklical je sejo tudi radi "nezadovoljnih" članov, ki so se mu pritoževali vsled izrednih *assessmentov* ter da ne dobe vse bolniške podpore. Pojasnjeval je, da je bil namen seje spraviti na redni društveni seji dva člana hrvatske narodnosti v odbor, kajti Hrvatje tvorijo po trditvi Krajine 75% društvenega članstva. Ker pravila ne določajo reprezentacije v društvih po narodnosti, bi Hrvatje, ako jih je v društvu res toliko kot je dejal Kraina, imeli lahko ves odbor, ne samo dva člana, in ne bilo bi jim treba tajnih sej.

Namen sestanka je bil čisto nekaj drugega kakor pa "v korist jednote". Bil je rezultat taktike takozvanega "progresivnega" bloka, ki ga je ustanovil na konvenciji v Waukeganu importiran agent provokator. Zapeljani člani so pustili nečlanu SNPJ. da jim je dal navodila kako naj delajo "v korist jednote". Kraina je delal, in na izredni seji ki jo je sklical so se ponavljale Bartulovičeve fraze in se premlevala njegova navodila. Ako bi Kraina to, kar je delal v SNPJ., storil v sekciji v kateri je imel tedaj veliko besedo Bartulovič, bi bil avtomatično izključen. Kajti "komunisti" verujejo v diktaturo kjer so oni gospodarji, in v demokracijo, kjer niso, toda sami se ne čutijo obvezane, da bi jo spolnovali. "*Mi smemo v interesu "revolucije" kršiti vsako postavbo in vsaka pravila,*" je njihovo otročje geslo, toda njihove otročarije in bedastost so spravile že marsikakšno organizacijo v neprimerno in povsod pomagajo reakciji. Društvo je na prvi obravnavi glasovalo z 42 glasovi za kriv, in s 43 za nekriv. Na naslednji seji je glasovalo 61 članov da je Kraina kriv. Glede kazni pa so glasovali sledeče: za trimesečno suspendacijo, 8 glasov; za ukor z odvzetjem govora na dveh društvih sejah, 7; za izobčenje iz društva in SNPJ., 46 glasov. Gl. porotni odbor je sklep društva potrdil, in izključeni Kraina se je nato po navodilu drugih obrnil s prizivom na članstvo.

Drugi slučaj se tiče John Spolariča, člana društva št. 284 v Philadelphiji. Obtožil ga je John Kozole, ker je po njegovi trditvi na letni seji izjavil, da on (tožitelj) ne more biti voljen v društveni odbor, ker je businessman. S tem mu je bila vzeta pravica do kandidature, kajti Spolarich je na podlagi tožiteljevih izjav trdil, da je napravila tak sklep waukeganska kon-

vencija SNPJ., a nova pravila do tedaj še niso bila razposlana. Kako pristransko in nelogično se rešujejo take zadeve pri nekaterih društvi, kar povzroča pozneje Jednoti stotake stroškov in v društvu razdore, dokazuje sledeči odstavek iz porotne obravnave v philadelphijskem društvu SNPJ.:

"Predsednik vpraša br. Spolaricha, če je rekel, da ne more biti trgovec društveni odbornik in kaj je bilo njegovo mnenje? Odg.: Imam še sedaj tako mnenje in doda, da je tudi rekel, da je br. Kozole poslal na januarsko sejo svojega advokata v osebi svoje soproge (Soproga je tudi članica). Predsednik nadalje vpraša če kedo priča, da je br. Spolarich kot delegat izjavil, da je konvencija zaključila da biznisan ne more biti društven odbornik? Br. Osrečak priča, da je na decemberski seji predlagal neki sobrat brata Kozole v odbor, takoj na to pa se je dvignil br. Spolarich in izjavil, da ne more biti v odboru, ker je biznisan. Ker priče potrjujejo, kar se dolži v obtožnici, se preneha z nadaljnim izpraševanjem in predsednik da na glasovanje, da se odloči, če je kriv ali nekriv. Izpad glasovanja je bil: 14 glasov za nekriv, in dva glasova, da je kriv. S tem je bil br. Spolarich oproščen."

Nobeno društvo, ki hoče pravilno poslovati in se količkaj držati pravil, ne bi napravilo tako nelogičnega sklepa. Ako je toženeec krivdo priznal, in ako so priče potrdile, kot pravi prej citiran zapisnik, da je res dejal kar ga dolži obtožnica, tedaj bi moralo društvo izreči da je kriv, in ga potem ali "pomilostiti" če je že hotelo da ne bo kaznovan, ali pa mu naložiti "milostno" kazen v interesu prijateljstva ki ga goji do Spolaricha. Namesto tega pa je društvo zašlo v velik medsebojni boj; gl. porotni odbor, kot pove glasovnica, ki je bila priobčena v Prosveti, je moral poslati svojega zastopnika v Philadelphijo da preiskuje razne obtožbe in pritožbe. Končni rezultat vseh preiskav je bil, da je gl. porotni odbor izključil J. Spolaricha iz SNPJ. Umevno, da v takih zadevah pride med majhnimi ljudmi vedno na dan vse kaj je kdo rekel in kaj je kdo mislil. Društvo v Philadelphiji je hrvatsko in baje pod vplivom "Radnika". Zato je naravno, da so nekateri člani veliko "vedeli" o korupciji v glavnem uradu. Na obravnavi ki jo je vodil porotni odbor, so rekli, da so v obdolžitvah o korupciji v glavnem odboru "mislili korupcijo v političnem oziru in ne materialne." Glavni oznanjevalj korupcije v gl. uradu je bil, kot je razvidno iz obravnave, J. Spolarich.

Oba slučaja dokazujeta, da sta obtoženca počela stvari ki se jih v svoji nevednosti nista zavedela, niti se nista zavedala, da sta orodje v rokah klike, ki hoče v SNPJ. ali zavladati, ali pa omogočiti situacijo, ki bi pripomogla da bi prišla pod vodstvo klerikalne in napoklerikalne reakcije. Jaz tu ne izrekam nikakega mnenja, ali je gl. porotni odbor postopal z izrekom kazni v obeh slučajih povsem pravilno ali ne, fakt, pa je, da sta oba obtoženca postopala ne samo nepravilno, ampak proti pravilom SNPJ.

Članstvo je v zadevi Jos. Kraine s 5,806 proti 5,195 glasovi potrdilo izrek prejšnjih instanc in Kraina ostane izključen.

V zadevi Spolaricha je s 6,257 proti 5,194 razveljavilo sklep gl. porotnega odbora in Spolarich ostane član SNPJ.

Glasovanja se ni udeležila niti tretjina članov. Rezultat glasovanja, priobčen v Prosveti dne 29. dec.

pokazuje, da je bilo v društvi precej agitacije. Dva lista sta agitirala proti izključenju, in njuna uprava je pošiljala tajnikom društev pisma in letake, zaupnim članom pa navodila, medtem ko ni za odlok porotnega odbora nihče agitiral, kajti Prosveta ne sme v smislu pravil med glasovanjem priobčiti ničesar kar bi se moglo smatrati za agitacijo, Proletarec pa je o zadevi poročal samo z informativnega stališča in se je ogibal vplivati na potek glasovanja.

Takozvani "komunisti" so imeli torej skoro nemoteno pot begati članstvo pri tem glasovanju, pa so vzlje temu dosegli, kakor pravi "Radnik" v uredniškem članku, "samo polovico zmage". Vsi, katere so dosegli s svojo propagando, so glasovali po njihovem navodilu ne da bi se potrudili prečitati glasovnico. Mnogo drugih je glasovalo proti izključenju, ker se jim je zdela kazen posebno v zadevi Spolaricha preostr.

"Radnik" namiguje, da so se vršile pri volitvah goljufije, in "Delavec" (listič ki izhaja v spomin pokojne D.S.) pravi v svoji 1. številki, to leto, da so bile glasovnice nepravilno poslone, in v dokaz navaja:

"Iz poročil, katere smo prejeli (člani SNPJ. torej poročajo nečlanom, kako poslujejo, in jih vprašujejo za navodila, kako naj delajo v SNPJ.) se vidi, da je precej društev dobilo glasovnice samo za Spolaricha, dočim za Krajno sploh ni bilo glasovnic. Zasedaj se vzdržimo vsake kritike, ker hočemo zadevo preiskati . . ."

Nato sledi običajna brozga fraz. "Članstvo je z glasovanjem dokazalo, da je sito diktatorskega početja socialističnih birokratov" — in še nekaj takih neumnosti. Na koncu poročila prosi "vse zaupnike", da mu sporoče vsako nerednost pri glasovanju.

Dosedaj je bilo v SNPJ. v navadi, da so se nerednosti v takih in vseh drugih stvareh, tikajoče se jednote, pošiljale pristojnim odborom SNPJ., v bodoče pa se to toliko spremeni, da se pošiljajo Ernest Bartuloviču in S. Ziniču na naslov "Radnika", ali pa na najvišjo "instanco" Chas. Ruthenbergu.

Tisti, katerim je v resnici za koristi SNPJ., so se iz tega glasovanja in intrig ki so ga spremljale, lahko precej naučili. Če bodo znali skušnje pravilno uporabiti, bo to dobro za demokracijo v SNPJ. in za interese članstva.

Beganje premogarjev z govoricami.

Premogovniška industrija je še vedno ena temeljnih industrij te dežele. Iz reda kakor je, — brez premoga bi industrija Zedinjenih držav zastala v teku 24. ur. V vseh premogovniških krajih, posebno v onih v katerih je unija U. M. W. količkaj utrjena, krožijo razne govornice: da stavke 1. aprila ne bo; da je Lewis podkupljen; da je Brophy "kompanijski človek"; da bi bila vsaka stavka v teh razmerah brezuspešna. To niso edine govornice, ki jih širijo agenti premišljeno proti uniji, in premogarji v marsikakšnem kraju dvomijo v zbezanosti. Ne ozirajte se na govornice. Zasedujte potek razmer s čimvečjo pozornostjo. In čitajte socialistične liste, ki vam ne bodo prikrili ničesar.

Ali se kedaj potrudite, da bi vaše društvo oglašalo svoje priredbe tudi v Proletarcu?

Otvoritev Slovenskega delavskega doma v Collinwoodu.

Joseph Presterl.

Po velikem trudu je slovenska naselbina v Collinwoodu dobila svoj "Slovenski delavski dom". Otvoritvena slavnost se je vršila 1. in 2. januarja t. l. Bila je slavnost v pravem pomenu besede.

Slovenski delavski dom je poslopje, ki stane z opremo vred nad sto tisoč dolarjev. Glavna dvorana ima prostora za 500 ljudi, če pa bi računal na gnječo, jih bi vzela še sto do dve sto več. Ta dvorana je jako prikupna, ker ima izborna arhitekturo. Ima moderen oder, ki odgovarja potrebam vsake večje predstave, kar se tiče velikosti in lučnih efektov. Kulise pa bo treba večinoma šele nabaviti. Orkester ima poseben prostor pred odrom.

Spodnji prostori so zelo ekonomično in praktično porazdeljeni. Spodnja dvorana je namenjena za plesne zabave, bankete in podobno. Na pročelju poslopja v prvem nadstropju so sobe, ki so oddane v najem, spodaj pa prostori za trgovine. Vse poslopje je velik uspeh kar se tiče praktične razporedbe, in ravno tako glede dvorane in odra. Kolikor je bilo napak oziroma nepraktičnosti v načrtu, se jih je opazilo že med gradnjo in so se popravile.

Vzelo je deset let dela za ta dom, predno se je ideja uresničila. Ponosna stavba stoji. Vsem, ki so se zanjo trudili, je na dneve otvoritve igral smehljaj na obrazu, kajti — vendar enkrat! Koliko dela, koliko prispevkov je bilo treba, in kolikokrat! In sedaj ga imamo — naš dom!

A delo zanj ni še končano. Res, da poslopje stoji, da je moderno, in da ne bomo v zadregi za prostore kot smo bili poprej, toda pred nami je skrb, kako poravnati dolg, ki smo ga napravili. Dejal sem, da nas stane dom nad \$100,000. In treba bo nabaviti še to in ono in morda tu pa tam tudi kaj prenarediti. \$50,000 smo si izposodili, in to je dolg. Dom ne bo svoboden, dokler se ne iznebi dolga. In \$50,000 ni majhna vsota za naselbino kakor je naša.

Ni me strah tega dolga, kajti otvoritvena slavnost je pokazala, da je narod za nami in da bo pomagal v bodoče kakor je doslej, da postane Delavski dom ves last naselbine in to postane, kadar bo rešen dolg. Dejal sem narod. Da, toda to ni narod gospode, ampak narod delavcev. Pregledal si množico na dan otvoritve in videl si množico trpinov. Oni so bili, ki so pričeli z agitacijo za delavski dom v Collinwoodu, oni so bili, ki so delali in zbirali od zrna do zrna in od kamna do kamna . . . Med njimi je zmagala združna misel — volja za sodelovanje. Orali in delovali so na kulturnem, političnem in združnem polju, in hoteli so Dom, ki jim bi služil v pripomoček za povečanje vsega tega dela.

Slovenski delavski dom v Collinwoodu je zmaga delavske misli.

Žal, da se to pri otvoritveni slavnosti ni povsem vpoštevalo. Gonilni duh, ki je gnal vse aktivnosti naprednega življa v Collinwoodu toliko let, ni dobil na slavnosti tistega mesta ki mu je pripadal. Res, da smo v dobi apatij in brezbriznosti za velike boje ki so se vršili pred leti, toda prav na takem kraju ni umestno, da se gre iz tradicij v nekako vsestransko prijaznost. Mi smo tisti, ki moramo dajati koncesije, kajti drugi nam jih ne bi dali. In če ne drugi, čemu naj jih dajemo mi, ako nimamo od njih posebnih koristi?

Tudi ni bilo prav, da se je slavnost oglašalo med drugimi v listu, ki nam ni bil in nam ni naklonjen, in od katerega nimamo ne gmotne ne moralne opore. Sploh bi bilo slabo za delavski dom, če bi jo iskal pri takem listu. In medtem ko je bila oglašana v listu kateri ne simpatizira in ni simpatiziral z akcijo katere rezultat je naš Slovenski delavski dom, je pripravljani odbor čisto pozabil na glasilo jugoslovanskega politično organiziranega delavstva, o katerem ne more nihče reči, da ni delavsko in da nima pri delu za prubo collinwoodske naselbine velikih zaslug.

Na eno ne bi smeli delavci N I K D A R pozabiti, in to je, na prijaznost do svojih ljudi.

Ko so delavci pričeli z akcijo za Slovenski narodni dom na St. Clairju, so se jim gospodje muzali — češ — kaj boste vi sploh dosegli! Še sedaj veste, da je bilo tako. In že ko so kupili staybišče, so se še vedno muzali. Ko pa so videli, da bodo ti delavci in mali trgovci ter obrtniki vendarle uspeli, se niso več muzali, ampak postalo jim je žal, ker se niso pridružili zraven za vodje. Kadar se taki ljudje bližajo delavskim ustanovam, se bližajo jako previdno; z vsakim so prijazni in se delajo kakor njihovi največji prijatelji.

Tako je bilo tudi v Collinwoodu. Od kraja ni bilo na priredbe nikogar izmed onih ki nas samo sedaj poznajo. Akcijo za delavski dom v Collinwoodu so smatrali za domišljavost nezrelih socialističnih delavcev. Sedaj bi bili pripravljani govoriti vsaki pol ure in poviševati "narod" v deveto nebo, ker je tako "požrtvovalen" in tako "napreden".

Dokler ne dosežeš kar hočeš, ti pravijo: "iz te moke ne bo kruha". Ko pa dosežeš, se postavijo sprejaj in ti govore v lepih besedah, da si sposoben storiti vse, ker si "složen" in tako naprej. Kompromisarjem to ugaja, pa so tudi prijazni in dajejo koncesije.

Lojzetova-Grdinatova kompanija ima en cilj, in ta je profit. V politiki je protidelavska. Na akcijo za Delavski dom je gledala z mržnjo, četudi jo ni pokazala na glas. Mi pa bi morali imeti toliko ponosa, da bi šli mimo njih ne da bi jih videli, kakor nas niso oni tedaj ko je bilo sodelovanje najbolj potrebno.

Ob priliki otvoritve Slov. delavskega doma je direktorij izdal veliko spominsko knjigo, v kateri je precej gradiva. Iz nje je razvidno, kdo je pričel in kdo so bili ki so ostali v ospredju ter delo tudi izvršili.

* * *

Otvoritvena slavnost je bila izvršena v najlepšem redu. Na Novega leta dan ob 2. popoldne se je zbralo članstvo društev z zastavami v vrsto in potem korakalo s spremljevanjem godbe "Bled". Nato so sledile otvoritvene ceremonije, za njimi pa napolnitev dvorane in nato govori, vmes pa so bile razne druge točke. Ključ je nosila Mrs. Josephine Podboj, katera je v tekmi prodala največ tikevov za dom (za \$511). Ona je imela prvi nagovor.

Glavni govornik je bil Vatro Grill, ki je slikal energičnost Slovencev in njihove uspehe v tej naselbini. Vincenc Cankar, zastopnik SNPJ., je poudarjal, da je Slov. delavski dom velika pridobitev, in zato je važno da jo delavstvo v Collinwoodu ohrani zase. Frank Kačar je govoril v imenu JSKJ., John Gornik za SDZ., Frank Somrak v imenu SSPZ., John Marn za Slov. narodni dom v Clevelandu, John Grošel za Slov. del. združno zvezo, nadalje zastopnik Del. dvorane v Newburgu, zastopnik Zveze kulturnih društev v Collinwoodu, zastopniki društev itd. Za klub št. 49 JSZ. v Collinwoodu je govoril Matt Petrovich.

Umevno je, da ni bilo dolgih govorov pri tolikem številu, kajti z njimi se je smelo porabiti le kratko odmerjeni čas. Zvečer se je vršil banket v spodnji dvorani in potem v gornji tekmovalni ples. Naslednji dan popoldne se je vršil koncert z obširnimi sporedom. Sodelovali so pevski zbori, med njimi "Jadram", ki ima za ta dom velike zasluge, "Zarja", ki je našemu pokretu in javnosti sploh znan pevski zbor, solisti in solistinke. Ves program je obsegal 37 točk.

Zvečer je dramatično društvo "Anton Verovšek" vprizorilo igro "Testament" v 4. dejanjih pod režijo sod. Kabaya.

Ako bi hotel opisati ves program obeh dni slavnosti, bi vzelo veliko prostora, zato naj ta izžrepek zadoštuje. Celotna prireditev je izpadla nad vse pričakanje, in tudi gmotni uspeh je velik.

Slovenski delavski dom stoji, in sedaj je odvisno od nas vseh, kako ga bomo porabili. Glavna naloga vsega naprednega življa v naselbini bi morala biti: Dvigniti čim bolj kulturno delo. Moči imamo, prostore imamo, in naselbina ni majhna. Ako bomo delali enako v tem pravcu kot smo dosedaj zato da se je cilj stavbe dosegel, ima Slovenski delavski dom pred seboj lepo bodočnost.

KURT KLABER—IVAN VUK:

RAZGALJENI ČLOVEK.

(Pripovedka.)

Tam, kjer kladiva na paro udarjajo po belo razbeljenem železu, kjer lete blesteče iskre v celih snopih po delavnici, kjer ljudje vzdigujejo težke kepe železa in ga ženske razvažajo v samokolnicah po delavnici—tam stoji mladenič.

On — teh eden je, ki utrujen od šuma in preziranja v razbeljenem zraku, katerega telo trepeta vsled mogočnih udarcev kladiva—mučeniško zbira svoje izčrpane sile, da zasluži košček kruha. Naslonjen je ob visok steber. Njegovo roke se krčevito oprijemljejo železa. Oči so razširjene. On pada.

A naenkrat se zopet vzravna. Njegove oči streme nepremično v daljavo, roke so krčevito stiskajo, dih zastaja. Vse okrog njega je v plamenu. Zdi se mu, da drvi naravnost nanj ogromno ognjeno kolo.

Gigantska delavnica se spremeni v nekakšno telo brez oblike, podobno maliku, ki vstaja sredi tovarniških sten. Belo razbeljeno železo, to so njegove bleščeče oči, kladiva, strašno dvignjene pesti. In vso telo se reži mladenču v obraz. Naenkrat vidi, kako vsi trgajo s sebe poslednje cunje in padajo pred ogenj sopečo pošastjo na obličja.

"O zlato tele" — kriči eden." Zakaj me suješ od sebe? Tebi v slavo sem se spremenil v enorokega pohabljenca. Nisem ti mar pustil teptati svoje telo? Nisem mar v češčenju tebe posivel in se postaral, a sedaj me suješ od sebe, kakor onemoglega psa?"

Ali še bolj posmehljivo se smehljajo razbeljene oči. In stavec pade s krikom na tla.

Krik drugega nesrečneža pretrese vzduh.

"Ti si me pohodil, ti si ubil v meni misli in čustva. Brezsilen sem pred teboj, zakaj za svoje orodje si me napravil. Zakaj me še mučiš? — Mar ne vidiš, kako trpim? Ali mi hočeš vzeti še poslednje, kar je še ostalo v meni — zavest, da sem človek?"

"Da, tvojo dušo hočem", je cinično kriknila pošast. In železne pesti padajo s silo, vse uničujejo, kujoč cele snope blestečih in sršečih isker.

"Zavladati hočeš nad mojo dušo", je kriknil tretji. Ali je nisi trgalo dan na dan, kos za kosom, dokler nisem postal delce tvojega "jaza"? Ali niso moje misli in moji možgani podvrženi tebi? Ali vkljub temu me davi tvoja pest vedno silnejše."

"Zdravo, silno telo imaš, utrjeno v trpljenju. To hočem, nad njim hočem vladati, nad tvojo silo, nad tvojo voljo, da mi boš suženj!"

"Kaj še hočeš od mene? Vzel si mi vse, radost, ljubezen, moža, otroke . . .", je tožila mlada ženska in onemogla se zgrudila pred pošast.

"A, to si ti? Ti tudi sprašuješ, kaj hočem od tebe? Še so prožna tvoja prsa in naročje tvoje še skriva naslade. To hočem."

Beli, upognjeni starki vpije pošast:

"Kaj hočeš tu? . . . Kako da še živiš — na moj račun? Ali te še ni zadavila moja roka, ko sem te petdeset let izmозgaval? Kaj hočeš?"

V odgovor se starka glasno in divje nasmeje:

"Umreti hočem!" —

Vse to gleda mladenič. Sliši besede in krike in vidi da prihaja vedno več in več ljudi. To je — mladina. Nekoč je imela ta mladina blesteče oči, sedaj jih je zlato tele obrizgalo z grehom.

Glej dekleta, ki so se nekoč smehljala kakor otroci in ki so se v objemih te ostudne pošasti spremenila v poulične vlačuge. Samo z zlobnim in porogljivim nasmehom jih gleda zlato tele.

A glejte, otroci, bledi, izmučeni otroci, vzrastli v mračnih, mokrih kletih, v polumraku mnogonadstropnih hiš. Stegujejo svoje suhe ročice. Glej, kako jim prstki drgetajo? Komaj slišno šepetajo:

"Kruha . . . kruha . . ."

"Hej, vi človeški odpadki, sodrga", . . . grmi zlato tele, brezsrčna pošast." Izpred oči mi! Nepotrebni ste mi! Rastite, krepite se in tedaj še le pridite pred moje obličje, da vam otipljem mišice. Če boste godni, nadenem vam tisti jarem, ki ga nosijo vaši očetje in matere!"

Ali otroci ne gredo. Trudni, slabotni udi jih več ne nosijo.

Tedaj jih ležeče v prahu razžene grohotajoči udar kladiva.

Naenkrat se iz prs mladenča izvije besni krik:

"Ti . . . ti . . ."

Začuti, da vstaja v njem nepoznana sila. Usmiljenje, ljubezen, sočutje vstaja v duši in se razliva po njegovih žilah ter napenja mišice njegovih rok.

"Ti . . . ti . . ."

Še enkrat krikne in njegove roke se srdito oprijemljejo za gigantski železni steber. Pogled pošasti se obrača k njemu.

"Poklekni, ničevni človek, poklekni . . . Ti se drzneš mi pretiti? . . . Ti se drzneš kljubovati, se puntati? Ali hočeš, da te zdrobi kladivo moje oblasti?"

Ali mladenič se ne ustraši. Odločno gleda v naravnost peklenski blesk ogenj puhteče pošasti. Vidi samo eno: Telesa svojih sodrugov, poteptanih z železno peto pošasti in izpačena od muk lica nesrečnih otrok.

In odgovori mu, kakor grom:

"Da, jaz, ničevni človek, se puntam zoper tebe. Zakaj probudile so se v meni tisočere sile, da iztrgam z vratu jarem, v katerega si nas vkoval, da uničim tvoje sile — jaz razgaljeni človek."

In še enkrat so se vsadile njegove roke v železni steber. Mogočna stavba zlatega teleta se stresa, zamaje, z oglušajočim gromom se zrušijo stene. Ogenj puhteča pošast se razleti na milijone ugašajočih isker...

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

SHOD DRUŠTEV S. N. P. J. IN KLUBA ŠT. 27, J. S. Z. V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — Shoda, ki so ga sklicala društva SNP.J. v Clevelandu in klub št. 27 JSZ. dne 7. januarja, se je udeležilo okrog 400 oseb. Predsedoval mu je s. Anton Garden, glavni govornik pa je bil Jože Zavertnik. Ob otvoritvi shoda je nastopil moški zbor "Zarja", ki je zapel "Svobodo". Občinstvu je ugajal in ga je burno pozdravilo.

Sodrug Zavertnik je nam v svojem govoru narisal črte razvoja SNP.J. Omenjal je tudi razmere v premo-govniški industriji in bičal korumpirane odbornike premogarske unije, ki so rajše na strani republikanske in demokratske stranke kot pa da bi se borili za ljudske interese. — Govoril je o sovjetski Rusiji in o revolucionarnih prizadevanjih ruskega ljudstva pred svetovno vojno. Omenil je tudi žrtve, ki so padle l. 1887 v Chicagu. Delavstvo je bilo slabo organizirano in ni moglo preprečiti justičnih umorov. Danes je nekoliko boljše. Govoril je o slučaju Sacco in Vanzeltija in o naporih vsega organiziranega delavstva, da se ju osvobodi. Na tem shodu bi imel o poslednjima govoriti Albert F. Coyle, a radi nujnih poslov ni mogel priti. Prečitana je bila tudi resolucija, s katero se zahteva rešitev njunega slučaja, oziroma osvoboditev, ki je bila poslana guvernerju države Mass. in na druge urade. Sprejeta je bila tudi resolucija proti Ashwellovi predlogi, katero je predložil shodu Vatro Grill, urednik "Enakopravnosti". Dne 2. januarja zvečer je prišel med nas s. Frank Zaitz, ki je bil na novoletne praznike v vzhodnem Ohiju. Mimogrede se je ustavil pri nas in govoril dne 4. jan. v klubovih prostorih. — Žal, da ni mogel počakati še en dan, da se bi udeležil shoda.

John Krebelj.

KDO JE KRIV PUEBSKIH PREPIROV?

PUEBLO, COLO. — Že mnogo tednov sem stisnjen k peči, prebiram liste in molčim. Rad bi, da bi se naša napredna naselbina pomirila in se lotila dela za napredek. Saj so tukajšnji ljudje taki kot drugod. Če se ne bi hoteli kregati, drug drugemu zabavljati in drug drugega opravljati, pa bi delali kaj pametnejšega in bi imeli tudi kaj pokazati, da se bi tudi mi včasih pobahali, ne samo Ciril in njegovi pristaši. Res, da nismo vsi slabi in da nismo vsi dobri. Nesložni pa smo toliko, da so v peklju in v farovžu veseli.

Pred tedni, ko je bil v bližnjih naselbinah po shodih V. Cainkar, smo ga povabili tudi v Pueblo. Nana-gloma je bilo prirejeno vse skupaj, ampak priliko se je vendarle izrabilo. Žal, da smo pri vsaki stvari tako — pozni! Lahko bi imeli velik shod, lahko bi se pogovorili o problemih SNP.J. v navzočnosti njenega pred-sednika, da ne bi bilo na Orlovih sejah in v privatnih pogovorih toliko neumestnih namigavanj, pa smo, kot rečeno, sestanek tako pozno organizirali, da so se ga udeležili le tisti ki se jih je moglo obvestiti.

Nič nisem rekel, nič komentiral, dasi sem dobil gradiva za 19 dopisov. Predsednika V. C. so vpraše-

vali, kdo je Old Timer. Ugibali so med seboj, on pa je rekel, da ne ve. Predstavil se mu nisem pod imenom Old Timer, ki ga rabim v dopisih, in zato res ni mogel vedeti. Smejal sem se, ko so ga oblegali in mu potem pripovedovali, koliko škode dela naselbini in "Orlu" Old Timer. On in "D. S.", to sta dve reči, ki nam delati zgago, so rekli. Jaz sem se po tihem smeh-ljal in si mislil: Glej, kako se angelsko obnašajo! Še lillije in kadilnice bi jim dal, pa bi šli v procesijo!

Ali je bil Old Timer tisti, ki je ustanavljal tako-zvane komunistične klube, in razdajal po naselbini list, katerega je urejeval znani agent provokator in dajal članom SNP.J. pod krinko komunistične agitacije navodila, kako naj rujejo v SNP.J. proti "socialpatriot-ski" mašini"? Kdo pa je rohnel na sejah "Orla" proti odboru, kdo je podajal neosnovane izjave? Old Timer gotovo ni bil, ker smatra tako taktiko za ne-pošteno. Kdo je bil tisti, ki je vpil na zadnji seji proti "neljubim" osebam v Chicagu? Ej, kako veseli bi bili če se jih bi moglo speči na ražnju! Ampak naši "kikarji" bi še ne bili zadovoljni.

Cankarju so svetovali, da naj, če mogoče, poskrbi, da naj ne pišem toliko in pustim "Orla" na miru. Ni-koli ga še nisem napadal, a hvaliti, kar hvale ni vred-no, tudi ne morem. Kdo pa bi bil povedal javnosti, kakšni smo, če bi se jaz ne lotil te neprijetne naloge? Trdim, da so kritike koristile, in da se jeze le tisti, ki so prizadeti in pa oni, ki so za cenzuro, če se stvar tiče naše naselbine, in za svobodo tiska samo tedaj če oni pišejo.

Počasi homo že nekam prišli, če ne drugam, pa na delo jutri zjutraj ali kadar ima že kdo pričetek svojega šihta. — *Old Timer.*

DELAVEC RABI TRDNEJŠO HRBTENICO.

MOON RUN, PA. — Če bi poročal o delavskih razmerah, se bi ta dopis o njih ne glasil drugače od drugih, kajti kakor so slabe drugod, so tudi tukaj.

Poročal bom o drugih stvareh.

Društvo "Dobri Bratje" št. 88 SNP.J. je vprizorilo dne 1. januarja Molekovo dramo "Hrbtnica", ki je igra, kakršno bi si moralo članstvo SNP.J. vzeti posebno k srcu. Saj je v nji toliko lepih prizorov! Igra portretira življenje naših premogarjev v stavkah in izven stavk, in ob enem naglaša razredno zavednost, na kateri se je gradila SNP.J. Delavstvo potrebuje takih organizacij, kajti one, ki ne sočustvujejo z njim, so mu sovražne in ga varajo z lažnjivim prijateljstvom. Ako še niste v SNP.J., pristopite vanjo; enako potrebno in v vašem LASTNEM interesu je, da postanete tu-di član JSZ. Podporne organizacije v OBSTOJEČIH razmerah MORAMO IMETI. Toda mi NOČEMO, da bi take razmere kot so vedno ostale, in tudi ekonomski zakoni ne soglašajo z njimi. Mi hočemo gospodarsko uredbo, ki bo pravična za vse ki delajo. Ako ste dela-vec in če se ZAVEDATE, da ste delavec, pristopite tu-di v klub JSZ. in s tem v ameriško socialistično stran-ko, kajti ona se bojuje za delavske pravice kot nobena druga.

Zmagali bomo — o tem ni dvoma, a kedaj, to je odvisno, v koliko je delavstvo pripravljeno delati za-se. Kajti dokler bo večina delala fizično in duševno za gospode profitarje, toliko časa bo težko spremeni-ti sedanje razmere.

Podpisani in s. Lukas Butja sva šla ob priliki te priredbe med udeležence in jih vprašala, v koliko so pripravljene tudi gmotno pomagati za delavsko stvar, v tem slučaju agitacijskemu fondu JSZ. in s tem socialistični stranki. Nabrala sva lepo vsoto \$20.07, imena prispevateljev pa so navedena na drugem mestu, kot naznanja tajništvo JSZ. Vsem ki so kaj prispevali, izrekava lepo hvalo v imenu kluba št. 175 JSZ. v Moon Runu.

Članstvu tega kluba tudi sporočam, da bomo od slej plačevali članarino, kajti vsled spremenjene situacije prenehamo dobivati izjemne, to je, brezplačne članske znamke. Redne seje našega kluba se vrše vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 3. popoldne. Udeležujte se jih točno in polnoštevilno. — *Jacob Tomec.*

SIJAJEN USPEH SLAVNOSTI 20-LETNICE DRUŠTVA "V BOJ", ŠT. 53, S. N. P. J.

CLEVELAND, O. — V nedeljo 9. januarja je društvo "V Boj", št. 53 SNPJ., ki posluje v collinwoodskem delu clevelandske slovenske naselbine, obhajalo slavnost dvajsetletnice, ki se je vršila v novem Slovenskem delavskem domu. Uspeh, ki ga je doseglo, moralen in gmoten, je sijajen.

Zadostno oglašenje ima veliko zasluge pri takih priredbah, in pa dobra aranžma. Program popoldne je bil izvajan gladko in ta sigurnost, katero smo pogrešali ob priliki otvoritve doma, je na občinstvo zelo dobro vplivala. Med udeleženci je vladalo prijetno razpoloženje, in čutili so da so poplačani za ceno vstopnic kot še nobenkrat poprej v Collinwoodu. Udeležba je bila prav dobra. Prebitka je menda okrog \$700, kajti podrobne številke mi sedaj ko to pišem še niso znane.

Ob 3. popoldne je društveni predsednik Frank Barbič pozdravil prisotne in se jim zahvalil za naklonjenost. V kratkih besedah je omenjal pomen slavnosti potem pa se je prešlo na izvajanje programa. Nastopu društvenega predsednika je sledila živa slika, predstavljajoča SNPJ., in trenutek za tem je pričela M. Coff deklamirati Molekovo "Slava v boju", zatem pa je Ivanušev orkester zaigral Marseljezo.

Prvi za društvenim predsednikom je govoril Matt Petrovič; naglašal je važnost izobraževalnega dela in poudarjal, da se ga SNPJ. zaveda, ker si ga je začrtala v svoj delokrag in ravno v tem, da je SNPJ. izobraževala svoje članstvo v razredno zavednem duhu, je razlika med njo in drugimi podpornimi organizacijami, ki poslujejo med jugoslovanskim delavstvom. Matt Petrovič je bil svoječasno predsednik glavnega nadzornega odbora SNPJ. in bil je predsednik njene VII. redne konvencije. Žal, da radi svoje zaposlenosti ne more nastopiti bolj pogostokrat.

Drugi govornik je bil stari Jože Zavertnik. Pravim stari zato, ker je že v 58. letu, drugače pa je Jože še mlad in čvrst. Nič nisem s tira ako pravim, da je bil ravno Jože Zavertnik največja privlačnost te slavnosti in s tem pripomogel k veličastnemu uspehu.

Začel je razvijati zgodovino SNPJ. od začetka njene ustanovitve, govoril o vzrokih, radi katerih se je ustanovila, slikal razmere v tedanji dobi — moč klerikalizma, nazadnjaštvo na vseh straneh, vpliv salunarjev ki so bili poleg drugih faktorjev vodilna sila v naselbinah, nevednost mase, razvoj SNPJ., ki je bil nekaj let silno počasen, toda drevo je raslo in raslo.... SNPJ. je bila prva izmed jugoslovanskih organizacij ki je uvedla referendum; članicam je dala iste pravice kakor članom. Uvedla je demokratično kontrolo in

storila vse, da ostane članstvo gospodar in vodilna sila SNPJ. Slikal je njeno delo na gospodarskem in političnem polju. Dotaknil se je "kričanja proti politiki", in vzrokov. Vzroki so, da se bi s takim vpitjem zbegalo članstvo ter obrnilo pota razvoja SNPJ. v drugačne smeri. Govoril je nad eno uro. Navzoči so mu pazno sledili ter mu izvajanja burno odobrvali.

Po končanem govoru je Vatro Grill predložil resolucijo proti Aswellovi predlogi, ki je bila soglasno sprejeta, nato pa so bile izvajane pevske in druge točke.

Ko je bil spored končan, je sledila plesna in prosta zabava v obeh dvoranah. Društvo "V Boj" je častno obhajalo svojo dvajsetletnico, in program je dokazal, da je ostalo zvesto svojemu imenu, delavski stvari in tradicijam SNPJ.

V korporaciji Slov. del. doma je zastopano z 1120 delnicami in je vplačalo do časa ko je bila izdana "Spominska knjiga Slov. Del. doma" \$10,290.00. To je za posamezno društvo naravnost ogromna vsota. Društvo "V Boj" je najjačji delničar tega doma, dasi ni največje. Kakorkoli je lahko vsak član nanj ponosen, smo ga vendarle pogrešali še v "Izobraževalni akciji JSZ.", kajti prav taka energična društva bi spadala v njen imenik. — *J. F.*, član društva "V Boj".

SMRT PRIJATELJICE NAŠEGA GIBANJA, MARY MASLO, V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — Dne 1. januarja je umrla v Clevelandu (Collinwoodu) Mary Maslo, soproga znane sodruga Maslo, ki je deloval dolgo let v W. Va. in drugod. Bila je stara 26 let. Pri delu v tovarni se je urezala v prst, kar ji je povzročilo zastrupljenje krvi. Podlegla je težkim mukam.

Doma je bila iz vasi Selce pri Postojni. V Ameriki je bila šest let. Zapušča soproga in štiriletno hčerko, dve sestri v Delmontu, Pa., in v starem kraju dve sestri in brata. Delala je pri National Acme kompaniji, kjer jo je doletela usodna nesreča. Pokopana je bila dne 4. januarja civilno. Soprogu in drugim njenim sorodnikom izrekamo naše prisrčno sožalje. — *Poročevalec.*

PRIHODNJE ZBOROVANJE OHIJSKE KONFERENCE BO DNE 30. JANUARJA V WARRENU, O.

Sedmo zborovanje ohijske konference JSZ. (katero sestoji iz soc. klubov in Izobraževalni akciji pridruženih društev) se vrši v nedeljo 30. januarja t. l. v Jugoslovanskem narodnem domu, Stop 37½ Borton Ave., Warren, Ohio. Zadnje zborovanje se je vršilo v Clevelandu par tednov pred konvencijo JSZ. Od takrat je že precej časa, namreč po letnem merilu. In ker se sodrugi iz raznih naselbin nismo videli od zadnjega sestanka, bi moral biti prihodnji že vsled tega precej zanimiv.

Ena točka programa je, ki bo gotovo dala povod za jedrnat diskuzijo, namreč referat o podpornih organizacijah, nanašajoč se največ na bolniške sklade. In ker je več podpornih organizacij, med njimi S. N. P. J., ki je zanje vprašanje bolniške podpore zelo resen problem, bo diskuzija širšega pomena. To vprašanje bi moralo biti zanimivo posebno še za razna društva in njih člane. In ker so bila vabljeni le društva ki so v Izobraževalni akciji JSZ., da pošljejo svoje zastopnike, naj tukaj omenim, da so društva, oziroma njih zastopniki in posamezni člani, ki še niso njeni člani, vabljeni, da pošljejo svoje zastopnike na to

zborovanje. Ker je pa čas kratek je priporočljivo, da se posamezen član teh društev, ki se dovolj zanima za organizacijo, vdeleži zborovanja na svojo ali odborovo iniciativo. Na zborovanje je vsakdo dobro došel. Razume se, da imajo le zastopniki pravico staviti predloge in glasovati o njih.

Običajno so se dosedaj vršile tudi veselice ob času zborovanj; to radi tega ker je finančno stanje konference popolnoma odvisno od dohodkov sličnih priredb. Ali ker se je zadnje čase razvidelo, da bi s tako priredbo ne bilo uspeha ob priliki prihodnjega zborovanja, se je zabavo zaenkrat vsled posebnih lokalnih okoliščin opustilo. To omenjam radi zunanjih zastopnikov in drugih naših simpatičarjev, kateri so take priredbe navadno posečali. Do Doma, kjer bo zborovanje, katero se prične ob deseti uri dopoldne, se pride po Niles Ave., Stop 37½.

Za ohijsko konferenco J. S. Z.,

Anton Garden, tajnik.

VTISI S KONFERENCE IN SHODA J. S. Z. V BRIDGEPORTU, O.

GLENCOE, O. — Okrog dvajset zastopnikov klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. nas je bilo na konferenci, ki se je vršila dne 1. januarja v Bridgeportu. Bilo je mrzlo, tudi snežilo je nekoliko, pota so bila ledena, prav novoleten zimski dan. A v zvezi temu so prišli iz naselbin tega okraja, da se pogovore o delu, ki ga vrši socialistična stranka, in sklepajo, kako ga pojačati. Ne samo iz razprav, ampak tudi z obrazov navzočih je bilo razvidno, da jim socialistično gibanje ni tuje, in da ga razumejo. Videlo se je iz vsega poteka zborovanja, da se zavedajo da je bodočnost delavstva samo v socializmu.

Enako uspešen je bil shod, na katerem je govoril F. Zaitz. Bil je dobro obiskan, dasi je bilo treba vsakemu plačati 50c vstopnine. Bil sem na marsikakšnem shodu, a tolikšne pozornosti kot na tem se videl redkokečaj. V dvorani je vladal največji mir, ki je bil prekinjen samo kadar je govornik s svojim humorjem spravil navzoče v smeh. Nobenega sovražnega razpoloženja ni bilo opaziti, in če ga je kdo gojil, ga ni pokazal. Pravice do vprašanj na govornika potem ko je končal se ni nihče poslužil. Zabava, ki je sledila zvečer, je ugajala vsem.

Ne da se tajiti, da se je v tem okrožju pokazal rdeč žarek socialistične probe. In če bomo z delom nadaljevali kot smo obljubili, bomo imeli v doglednem času naše klube pojačane, Izobraževalna akcija JSZ. bo imela več društev in naši listi več naročnikov in čitateljev.

Ravnatoko se ne da tajiti, da ima naša stranka še precej nasprotnikov. Nasprotni so ji vsi ki so za sistem izkoriščanja, in te socialistična stranka ne skuša pridobiti. Skuša pa prepričate delavce, da je njihovo mesto v delavski stranki. Naši nasprotniki v klerikalnem taboru kriče, da je socialistična stranka proti veri in da je njen boj le proti veri. Ničesar ni bolj oddaljeno od resnice kakor to. Socialistična stranka se ne ukvarja z dogmami ki se tičejo posmrtnega življenja, in se ne briga za posmrtna nebesa, kajti ona vodi svoj boj na zemlji za žive ljudi. Ona pripoveduje delavcem, da je ne briga kakšna je njihova vera, briga pa jo, če so aktivni v delavskih bojih. Kapitalist ne vprašuje za vero; krize ne nastajajo radi vere, in v razrednem boju pozabijo tudi duhovniki na vero in se pečajo samo s posvetnimi rečmi. Namen socialistične stranke torej je preurediti gospodarsko strukturo člo-

veške družbe, ne pa človeku "jemati" vero. Toda ker so duhovniki ljudje se v mnogih slučajih postavijo na stran izkoriščevalcev, je naša naloga, da jih predstavimo za to kar so.

Sklep zadnjega zborovanja je bil, da se prihodnja konferenca vrši dne 1. aprila v Bridgeportu na praznik organiziranih premogarjev. Nekateri so mnenja, naj se bi vršila 1. maja, ki je mednarodni delavski praznik.

Priporočam klubom in društvom, da o stvari sklepajo in zaključke sporoče podpisanemu. Glede datuma vpoštevajte tudi situacijo med premogarji kakršna je sedaj in pa kakršna bo v slučaju stavke. Mogoče bo potrebno, da bomo morali, če pride do boja med premogovski družbami in unijo, imeti konference pogostoma, da se pogovorimo o medsebojnem sodelovanju in o vsem drugem, kar spada na naše zbre. Razmislite o vsem in se odločite za en ali drugi datum. Ob enem sporočite svoje zaključke tudi v tem listu, da bomo vsi vedeli za mnenja drug drugega in da bo nastalo več zanimanja za našo stvar.

Zadnja konferenca je razmislila tudi o važnosti tiska. Za okrožnega zastopnika Proletarca ter drugih socialističnih listov in za organizatorja Konference je bil izvoljen sodrug Frank Kovach, član kluba št. 189 v Blaine, O. On bo v svojem prostem času storil kolikor mogoče. Ako hočemo, da bo ta sklep rodil dobre rezultate, je potrebno, da ostanejo zastopniki Proletarca v tukajšnjih naselbinah ne samo toliko aktivni kot dosedaj, ampak da postanejo še aktivnejši. Sodrugi Kovach je dober sodrug; kadar se bo mudil na agitaciji, mu pomagajte, kajti čim več sodelovanja, toliko boljši so rezultati.

Socialistično, kakor vsako drugo gibanje, je stvar dela. Zanemarite delo, pa je vse zanemarjeno. Je kakor njiva, ali trta, ali vrt. Treba je delati in paziti na vse strani.

Nace Ziemberger, L. Box 12, Glencoe, O.,
tajnik Konference JSZ. v vzhodnem Ohiju.

FRANK HOMAR

Frank Homar — mlad, agilen — in ni ga več. Dne 13. januarja je na Subletu, država Wyoming, umrl. Pljučnica mu je izkopala grob. Tako nam sporoča sodrug J. K. Krzisnik, ki izreka družini pokojnika svoje globoko sožalje.

Frank Homar je živel, in ni živel zamanj. Energičen, zdrav in močan, zavedajoč se sile izobrazbe, je delal za družino, za svoje tovariše delavce in zase. Bil je mož, bil je sodrug, in bil je človek.

Meseca julija prošlo leto se je udeležil VI. rednega zbora JSZ. v Chicagu in ves čas zbora je bil eden najmirnejših delegatov. Sledil je razpravam tako pazno, da mu ni ušla nobena beseda in nobeno mnenje, ki ga je izrekel ta ali oni delegat. Bil je edini zastopnik JSZ. iz zapada, ki se je udeležil VI. rednega zbora.

Frank Homar je bil ustanovitelj in tajnik kluba št. 15 JSZ. v Subletu. Malo jih je v JSZ., ki bi se mogli po aktivnostih primerjati Homarju, in naša Zveza ga bo pogrešala.

Aktiven je bil tudi v podpornih društvih. Bil je tajnik dr. št. 267 SNPJ. in bil je enako aktiven član tudi SSPZ.

V Subletu zapašča žalujočo soprogo in tri nedorasle otroke, ki jih je izguba soproga in očeta zadela ravno tako bridko kakor nas. Družini pokojnika izrekamo svoje iskreno sožalje zaeno z vsemi sodrugji in sodruginjami JSZ., ki so poznali pokojnika bodisi osebno ali pa po njegovih aktivnostih.

Pokojni Frank Homar je bil rojen 26. novembra 1886 v Špitaliču, občina Motnik, okraj Kamnik. Na Subletu je bival približno tri leta. Poprej je bil v Grossu, Kans. Naročnik Proletarca je bil 12 let. Aktiven v našem pokretu je bil v Kansasu in Wyomingu. Umril je v svojih najboljših letih, in zato je vest o njegovi smrti zadela nas vse nepričakovano. Tako mlad, tako jak, tako agilen — in ni ga več.

Prišel je občuten prehlad, sledila mu je pljučnica, in ta je zapečatala njegovo knjigo življenja. V zgodovini socialističnega gibanja med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki ostane njegovo ime trajno zapisano, v Subletu pa bodo tisti, ki so zaeno z njim orali in gradili, skrbeli, da se bo njiva obdelovala tudi v bodoče.

Frank Homar, svetla ti spomin!

Agitatorji na delu.

Naročnin so poslali:

Joseph Radelj, West Allis, Wis.	13
Anton Šular, Gross, Kans.	11
K. Erznožnik, Red Lodge, Mont.	6
Marko Tekavec, Canonsburg, Pa.	5
Tony Zaic, Forest City, Pa.	4
Joseph Paulich, Delmont, Pa.	4
John Kriebelj, Cleveland, O.	4
Tony Stražišar, Windber, Pa.	4
Anton Miklič, Klein, Mont.	4
Rose Selak, Collinwood, O.	3
John Teran, Ely, Minn.	3
Frank Juvan, Universal, Ind.	3
Albin Karničnik, Hendersonville, Pa.	3
Andy Zlatoper, Maynard, O.	3
John Božich, Collinwood, O.	3
Rudolph Potochnik, Detroit, Mich.	2
Frank Segula, Renton, Pa.	2
John Kobal, Johnstown, Pa.	2
Geo Smrekar, Aliquippa, Pa.	2
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	2
Peter Zmerzlikar, Scofield, Utah	1
John Goršek, Springfield, Ill.	1
Luka Grosser, Nokomis, Ill.	1
John Henigman, Bridgeville, Pa.	1
Louis Sterle, Krayn, Pa.	1
John N. Jackson, Mullan, Idaho	1
Frank Kovach, Blaine, O.	1
Anton Vičič, Waukegan, Ill.	1
Jacob Bergant, Lisbon, O.	1
Joseph Koenig, San Francisco, Cal.	1
Henrik Pečarič, St. Michael, Pa.	1
John Olip, Chicago, Ill.	1
Frank Lukančič, Moon Run, Pa.	1
Frank Žerovec, Kenosha, Wis.	1
Frank Kramar, Farrell, Pa.	1
John Bartol, San Francisco, Calif.	1
John Lamuth, Detroit, Mich.	1
Peter Kallan, Gillespie, Ill.	1
Max Martz, Buhl, Minn.	1
Anton F. Žagar, Chicago, Ill.	1
Victor Koklich, Somerset, Colo.	1
Frank Hlersich, Virden, Ill.	1

IZ UPRAVNIŠTVA.

Agitacija zastopnikov za razširjenje Proletarca prihaja v vedno večji zamah. Od 40 do 50 zastopnikov se je te agitacije resno oprijelo. Mnogi so zastopani v vsakem izkazu, in nekateri v vsakem drugem. Pisma, polna navdušenja in veselega razpoloženja za agitacijo, dokazujejo, da se bo to energično delo zastopnikov in prijateljev Proletarca nadaljevalo.

Mnogo je še slovenskih naselbin, v katerih nihče ne vodi agitacije za Proletarca; tudi tam ne, kjer imamo neaktivne zastopnike. Prepričani smo, da bi se tudi v teh dalo doseči nekaj uspeha. Ako je vsakemu izmed 40. ali 50. zastopnikov mogoče dobiti skoro vsaki teden nekaj naročnin, upamo da bi se to dalo doseči tudi v ostalih naselbinah, samo pričeti je treba, in prepričali se boste, da vaša agitacija ne bo brez uspeha. Toraj na odlašajte, pač pa stopite v vrste tistih, ki so že danes aktivni. Širiti delavsko časopisje je naloga vseh zavednih delavcev.

Vsaki drugi teden dobite povečano številko Proletarca. Nedvomno, da vam bolj ugaja, kakor regularna manjša številka, kajti v povečani imate več in različnega gradiva. Še zadovolnejši boste, kadar bo prihajal Proletarec med vas povečan vsaki teden. To se bo zgodilo, ako se hočete potruditi v agitaciji tudi vi. Fond katerega smo zbrali prošlo leto, je nam omogočil list povečati vsaki drugi teden; še nekaj več naročnin tedensko nam bi omogočilo povečati vsako izdajo "Proletarca".

Joseph Paulich, Delmont, Pa., piše: "Pošiljam štiri nove naročnine. Dobil sem jih ob priliki, ko sem šel v sosedno naselbino. To je kar sem mogel zaenkrat doseči, toda ne mislite, da bom s tem že prenehal. Gledal bom kjerkoli bo prilika, da bom dobil listu še več naročnikov."

V zadnji številki Proletarca smo poročali, da je sodrug A. Šular v pismu v katerem je poslal 6 naročnin obljubil, da bo skušal dobiti po kansaških naselbinah v kratkem še več naročnin. To obljubo je tudi izpolnil. Zadnji teden jih je poslal 5, med temi štiri nove. Ob enem je nam pisal, da mu pošljemo nov imenik naročnikov Proletarca v Kansasu, ker misli z agitacijo nadaljevati. Šular bo v agitaciji vztrajal, ker je to v njemu. Naročnike Proletarca v Kansasu prosimo, da mu gredo na roke kjerkoli mogoče, in uspeh bo še večji.

Tudi pismo naročnika Geo Smrekarja, Aliquippa, Pa., je vredno, da se ga omeni. Poroča nam: "Vaše pismo, v katerem mi priporočate, da naj sprejemem zastopništvo Proletarca, prejel. Ker mi list zelo ugaja, bom želji ustregel. Ako že ne bom mogel dobiti novih naročnikov, se bom potrudil, da obdržim vse stare. Lista ne ustavljam nikomur, dokler vam jaz ne sporočim. Obenem vam pošiljam vsoto \$6 za dve naročnini."

Pismo od naročnika Frank Klemenca, Brownnton, se glasi: "Pošiljam \$3 za celoletno naročnino. Obenem vas prosim, da mi oprostite, ker sem z obnovitvijo precej pozen. Vzrok je premogarska stavka, katera traja v tej okolici že tri leta. In ker sem jaz tudi ves čas

na stavki, je razumljivo, da se človek nahaja v slabem finančnem položaju. Upam, da bom drugič bolj točen."

Na Kubi dosedaj nismo imeli naročnikov, ker tam ni slovenskih naselbin, toda posamezne naročnike ima Proletarec povsod. Zadnji teden smo prejeli pismo od Gregor Žaubeta, Havana, Kuba, v katerem pošilja poleg naročila za koledar tudi naročnino za Proletarca.

Albin Karničnik, Hendersonville, Pa., je tudi v vrstah Proletarčevih agitatorjev. Živahna akcija drugih ga je podžgala da je šel na delo in dobil listu tri nove celotne naročnike.

Marko Tekavec, Canonsburg, Pa. je neutrudljiv agitator za Proletarca. Zastopan je skoro v vsakem izkazu. In ne samo to; naročnine ki jih pošlje, so večinoma nove. Zadnji teden je poslal štiri.

Tony Stražišar, Windber, Pa. je tudi vedno v prvih vrstah tistih, ki se zavedajo pomena agitacije za Proletarca. Njegova pisma upravnistva so precej pogosta. V pismu z dne 12. jan. pravi: "Pošiljam tri nove in eno obnovljeno naročnino. Ob prvi priliki jih pošljem še več. Ko to pišem, razsaja tu zelo huda zima. Obenem smo zvedeli neveselo novico, da so nam premogovni baroni odtrgali plačo 21c pri toni. To so bile naše novoletne dividende".

"Ameriški družinski koledar" je bil letos tako hitro razprodan kakor menda še nikoli poprej. Iz mnogih naselbin nam pišejo, da bi ga še več prodali, ako bi ga imeli. Žal, da jim ne moremo ustreči, kajti založba je nam pošla par dni po 1. januarju.

Sodrug Tancek, Girard, O., je pisal, da so sodruzi tam mnenja, da bi jih dali še ponatisniti. Nasvet je dober, ali storiti tega ne moremo, ker so forme že uničene, ponovno začeti pa bi nas preveč stalo. Skrbeli bomo, da bomo z njimi bolj založeni prihodnje leto, kajti tudi nam je žal, da moramo še vedno prihajajoča naročila vračati.

John Virant, Imperial, Pa. poroča: "Prilagam vsoto za 25 iztisov "Ameriškega družinskega koledarja". To število je bilo za našo malo naselbino precej veliko, ali kljub temu sem vse razprodal, ker se je ljudem zelo dopadel, posebno so pa bili veseli lepih slik, ki so v resnici izbrane."

Tu je drugo pismo sodruga Božičnika iz Nokomisa, Ill.: "Vseh 35 koledarjev smo zelo lahko prodali. Ta letnik nadkriljuje vse prejšnje. Prečital sem "Jaz in rudar" in "Žogo", ki mi je trgala srce. Olajšavo sem dobil, ko sem prečital povest "Kruha". Prepričan sem, da bom imel tudi pri ostalih spisih, ki jih

ima ta koledar ravno toliko vžitka. Prav nikomur bi ne smelo biti žal za dolar kar stane Koledar, kajti samo "Žoga" je vredna te cene" . . .

Od istega pisatelja, ki je spisal "Žogo", je pričel izhajati v predzadnji številki Proletarca socialni roman "Divji plameni". Ni še izšel v knjigi in izhaja samo v Proletarcu; je eno največjih del te vrste, kar jih je izšlo po vojni. Roman je zelo dolg; z vsakim nadaljevanjem bo privlačnejši. Pazite, da boste prejeli vse številke.

Prosimo vse, ki jim je naročnina potekla, da jo čimprej obnovijo. S tem si boste zagotovili redno dostavljanje lista, in tako imeli priliko čitati veliko literarno delo "Divji plameni", ki je v resnici samo vredno veliko več, kakor stane naročnina na list.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva in socialistični klubi v mesecu decembru kot sledi:

Številka društva in kraj:	Vsota.
425, SNPJ, Triadelphia, W. Va.	\$4.00
83, SNPJ, Bingham, Utah	2.00
321, SNPJ, Warren, O.	2.00
47, SNPJ, Springfield, Ill.	1.00
5, SNPJ, Cleveland, O.	12.00
209, SNPJ, Nokomis, Ill.	2.00
74, SNPJ, Virden, Ill.	2.00
451, SNPJ, Onnalinda, Pa.	2.02
267, SNPJ, Sublet, Wyo.	3.00
245, SNPJ, Lawrence, Pa.	3.00
333, SNPJ, Blaine, O.	1.00
434, SNPJ, Arma, Kans.	2.00
177, SNPJ, Superior, Wyo.	3.00
8, SNPJ, So. Chicago, Ill.	17.00
382, SNPJ, Acosta, Pa.	3.00
120, SNPJ, Gallup, N. Mex.	3.00
36, SNPJ, Willock, Pa.	4.50
257, SNPJ, West Park, O.	7.00
213, SNPJ, Clinton, Ind.	1.00
20, SSPZ, Cleveland, O.	18.00
412, SNPJ, Firestone, Colo.	4.95
290, SNPJ, Homer City, Pa.	3.00
318, SNPJ, Baggaley, Pa.	4.00
104, SNPJ, West Allis, Wis.	3.00

Klubi J. S. Z.

17, Grays Landing, Pa.	1.00
69, Herminie, Pa.	1.00
47, Springfield, Ill.	1.00
1, Chicago, Ill.	2.50
114, Detroit, Mich.	20.00
41, Clinton, Ind.	2.00

Skupaj \$134.97

TKALCI

drama v petih dejanjih, spisal Gerhart Hauptman.

V Chicagu jo v nedeljo 30. januarja

vprizori

dramski odsek kluba št. 1, J. S. Z.

Predstava bo v dvorani Č. S. P. S. Vstopnina 75c.

IZ CLEVELANDA.

Kdo pravi, da ni med našim ljudstvom dobrih, "čistih" duš? Zrcalijo se v glasilo slovenskih kitarjev (klikarjev), socialisto-žrcev, farških hrustačev — and what not! Clevelandski "fant od fare" (v Clevelandu ga je 5%, v uredništvu pa 95%) joka v "G.S." z dne 11. jan., ker so društva SNPJ. skupno s klubom št. 27 JSZ. priredila javen shod. Urednik v imenu "fanta od fare" pravi: "Če bi društva sama priredila tak shod — na katerem je govoril poglavar vseh čikaških klikarjev (Jože Zavertnik) — brez nepotrebnega in jako škodljivega repka (soc. kluba), bi bila stvar v redu."

Prvič, ako bi bila stvar drugače v redu, čemu imenovati Jožeta Zavertnika klikarja? Kaj je klikar? Ali je klikar človek ki deluje tvorjeno, ali oni, ki ruje, hujska, laže in intrigira? Jože Zavertnik deluje odkrito, in tak človek ni klikar.

Klike in klikarji ene ali druge vrste se dobe v vsaki naselbini. Klikarji nastopajo največ zakrito. Chicago, vemo, ni brez klike, toda ta ni pod vodstvom Jožeta Zavertnika ali "Proletarca", pač pa pod vodstvom nekega visokega uradnika SNPJ. Ali je pet procentni "fant od fare" tudi njegov zaveznik? Izgleda tako.

Drugič, ako bi bila stvar v redu če ne bi sodeloval soc. klub št. 27, čemu niso društva že prej podvzela akcijo za sličen shod in to brez sodelovanja soc. kluba? Ali se ne vrši agitacija za osvoboditev Sacco in Vanzettija že nad šest let? Ako je "fant od fare" o tem že prej vedel, čemu ni on začel ter predložil načrt svojemu društvu? Metati polena pod noge dobri stvari

ni težko. V boljše razumevanje je umestno pripomniti, da je "naš fant od fare" proti politiki v podpornih organizacijah (toda samo proti politiki, ki se razlikuje od njegove).

* * *

Dne 13. januarja zvečer se je vršila v Clevelandu zanimiva seja, katera je bila sklicana pod avspicijo clevelandskega odbora za protekcijo tujerodnih delavcev. National Council for Protection of Foreign Born Workers je dete komunistične Workers Party. Ta organizacija za protektiranje tujerodcev je bila ustanovljena nekako pred letom dni. Ustanovila jo je omenjena stranka v prvi vrsti za svoje agitacijske namene. Dosedaj še ni pokazala kakih večjih aktivnosti, dasi je zelo zaposljena s propagando. Pred nekaj tedni je bila poslana v Cleveland za organizatorico Miss Jeanette D. Pearl, jako inteligentna, energična in sposobna ženska, ki ima tudi višjo izobrazbo. (Študirala je kemijo in to je tudi njen poklic). V teku kratkega časa je zainteresirala v stvar razne unije in tudi centralno Cleveland Federation of Labor ter razne druge organizacije. Enako je dosegla lep uspeh s publiciteto v lokalnem časopisju. Izvršila je v resnici jako efektivno kampanjsko delo. Prve seje za organiziranje clevelandske branže tega koncila se je udeležilo kakih sto oseb, med njimi precej zastopnikov lokalnih organizacij. Kar je bilo za opazovalce, med katerimi je bil tudi pisec teh vrstic, posebno zanimivo, je bilo to, koliko se more oziroma koliko se med ameriških delavstvom ne more doseči z "manevrisanjem". Komaj se je seja dobro pričela, je vstal eden zastopnikov Clevelandske delavske federacije (jako konservativna organizacija) in pričel očitati sklicateljem komuni-

NE PREZRI!

PRECITAJ!

MAŠKARADNI PLES

priredi

DRUŠTVO "NADA"

števil. 102 S. N. P. J.

CHICAGO, ILL.

v soboto 29. januarja 1927

V DVORANI S. N. P. J.,

2657 So. Lawndale Ave.

Pričetek ob osmi uri zvečer!
Vstopnina 50c.

Igra Koludrov orkester.

ZAPOMNI!

P R I D I !

SLOV. DRAM. DR.

"IVAN CANKAR"

SLOV. NAR. DOM

CLEVELAND, OHIO

vprizori

v nedeljo 23. januarja popoldne ob
2:15 in zvečer ob 7:30

ANGLEŠKO ENODEJANKO

TWO DOLLARS PLEASE

in slovensko komedijo

KAKRŠEN GOSPOD, TAK SLUGA

Režira Ralph Danilo.

Med dejanji nastopijo popularni pevci:

Miss Jenette Sterle, sopran
Mr. Louis Belle, tenor
Mr. Frank Plut, tenor

Po večerni predstavi ples. Igra Carroll's Silvertone orkester.

Predprodaja vstopnic v slaščarni Mrs. Mary Kushlan v S. N. Domu.

stom, da je bila federacija in ostale unije strokovno organiziranega delavstva izvabljene v to gibanje pod napačnimi pretvezami, in izjavil, da federacija kot taka ne mara imeti s komunisti nobenega opravka. Dejal je, da je proti Aswellovi predlogi in proti vsakemu zakonu ki bi določal prisilno ali "prostovoljno" registracijo tujerodnih delavcev. Predno je prišla na vrsto točka "volitve stalnega odbora", so se zastopniki federacije in unij večinoma odstranili iz dvorane. Ostali so samo komunisti in "opazovalci". Nauk: Na "manevrisanju" zgrajena hiša, pa naj ima še tako krasno ogrodje, se kmalu in nagloma poruši, neglede na sposobnosti graditeljev. Ameriški komunisti so se s svojo usiljivo kričečo in divjo taktiko med ameriškim delavstvom popolnoma diskreditirali. V interesu hitrejšega napredka delavstva te dežele bi bilo, ako komunisti sami priznajo svojo diskreditiranost in svoje gibanje prostovoljno likvidirajo, kar je pa utopija.

* * *

Na prošli seji kluba št. 27 JSZ. je bilo sklenjeno, da se dopoldanske seje v bodoče prične ob poldeseti uri. Iz letnega poročila za 1926, ki ga je podal tajnik seji, je razvidno, da je klub napredoval v članstvu za — enega člana. Ako bo v bodoče napredoval po tem merilu, bomo v sto letih napredovali za sto članov. Mogoče sili ta opazka čitatelja na smeh. Ali jaz želim, da jo vzamejo clevelandski sodrugi povsem za resno. Res je da živimo v clevelandskih razmerah. Ali to je proketo slab izgovor ali tolažilo za sodruge. Napačno je omalovaževati organizacijo kakor je ta z izgovarjanjem na razmere. Prav je in potrebno je, da se

zanimamo za društva in razne druge organizacije, toda to ne sme pomeniti zanemarjanje dela v klubu. Seje kluba so npr. jako dobro merilo živahnosti ali pa mrtvila organizacije. Seje kluba bi morale biti ne le dobro obiskane, ampak biti bi morale tudi nekak vzgled vzornosti in točnosti vsem organizacijam. Na žalost naše seje niso vselej to kar bi morale biti. Ne bom pisal o naši točnosti, ker . . . well . . . Namen teh vrstic je opozoriti člane kluba št. 27, da naj ga nekoliko resneje vpoštevajo in prihajajo na seje bolj pogosto in točno. Če se ima seja pričeti ob 9:30 dopoldne, ne smete misliti, da je ravno tako dobro ako pridete ob 11. Neaktivne sodruge opozarjam, da ni nič več kot prav, če se spomnijo sempatam na fakt, da tudi socialistični klubi obdržavajo redne seje. Tu ali tam se lahko tudi najzaposlenejši udeleži kake klubove seje. Klub št. 27 ima sejo dvakrat na mesec, namreč vsako drugo nedeljo ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu popoldne. Na prihodnji seji bomo razpravljali, ali naj klub ustanovi večerno šolo, v kateri bi se poučevalo in razpravljalo o gotovi socialni znanosti. — *Organizator.*

Ali nam ne bi bilo vsem v ponos, ako bi "Proletarec" prihajal med nas vsaki teden na 32 straneh? To bi bila revija prve vrste! Dosegljiva je, ako se agitacije za razširjenje lista resno lotimo in mu ob enem naklonimo potrebno gmotno podporo.

RAZLOGI

ZAKAJ BI MORALI POSLOVATI Z NAMI!

Kapital \$1,600,000.00, rezerva \$400,000.00

Imovina \$19,000,000.00

Smo član Federalne Rezerve Banke katere aktiva znaša \$717,423,000.00

Smo pod nadzorstvom državnih organov

Smo pod nadzorstvom Chicago Clearing House

Poštni hranilni oddelek vlaga denar pri nas

Okraj Cook ima vloženi denar pri nas

Naša Banka je poznana tukaj in onkraj morja

Radi teh razlogov zasluži naša banka vašo naklonjenost, brez razlike kje stanujete. V vaš prid je, da pričnete pri nas s hranilnim ali čekovnim vlaganjem; da kupite hipoteke (mortgage) ali bonde; da pošiljate denar v stari kraj; da kupite parobrodne listke, ali se poslužite tega zavoda v kateremkoli drugem bančnem poslu.

Drago nam bo, ako stopite z nami v trgovske zveze.

Največja slovanska banka, zgrajena na principu opreznega in iskusnega bankirstva.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

Največja slovanska banka v Ameriki.

Kupujte pri nas hipotečne bonde, kateri vam bodo prinašali visoke obresti

Another Letter from Louis Adamic.

Editor, Proletarec:

The very sad, serious and sensitive young man's article in Proletarec of December 23, 1926 (which reached me only to-day) is, in comparison with his piece of two months ago, a very graceful performance—indeed, well-nigh flawless so far as it concerns the use of language. It is evident that he accepted my suggestion and took his manuscript to some high priest of Grammar before sending it to the printer. The young man I think has a fine future, for the world needs people who are so eager to cheer the depressed, enlighten the ignorant, divert the bored, free the handcuffed, give crutches to the lame and tongue voltage to the dumb.

Further, I'm pleased to learn that, after all, my only mortal sin in connection with Cankar's *Yerney* is that I neglected to inform the unsuspecting reader regarding the liberties I took in the translation; for it seems that "the translator is allowed, within limits, to modify the original."

Unfortunately, I'm not familiar with the translations of Prešeren's and Zupančič's poetry. It may be quite true that these two poets, unlike the luckless Cankar in my version, speak "directly, forcefully, and artistically in English"; but I decline to accept the suggestion that the English translation of their poems contains every sound and hue and shade of the original. I'm stating a philological platitude when I say that a language gives direction to the thoughts of the thinkers who use it, and that that language alone may be the perfect instrument for the expression of some particular idea. Robert Burns has said that his ideas were more barren in English than in Scotch; and it is true to say of Plato that his philosophy necessitates his language.

To say that there is no one in America to compare with the genius of Cankar, and to put Cankar in the same boat with Dostoevski, Gogol, Cervantes, and Strindberg, is absurd. I do not wish to—and, of course, cannot—minimize Cankar's genius and achievement, but I take the liberty to suggest to Mr. Druzina, (who, it seems, frowns upon Cankar the propagandist and worships Cankar the artist), the names of a few American literary artists: Theodore Dreiser, with his long list of novels and plays; David Graham Phillips, with his *Susan Lenox*; James Branch Cabell, with his *Jurgen*, *Figures of Earth*, *Domnei*, *Silver Stallion*, *The High Place*, *Straws and Prayer-Books*, etc.; Eugene O'Neill, with his *Desire Under the Elm*, *The Hairy Ape*, *Emperor Jones*, and *The Great God Brown*; Sherwood Anderson, with *Winesburg, Ohio*, and *Dark Laughter*; Stephen Crane, with his *Maggie* and *The Badge of Courage*; Upton Sinclair, with his *Love's Pilgrimage*; Walt Whitman, with his *Leaves of Grass*; Anderson and Stallings, with their *What Price Glory*; and Poe, Ambrose Bierce, James Huneker, H. L. Mencken, and George Jean Nathan, with their criticism. I find nothing in Cankar the artist that places him above these men.

I'm aware of a vast number of Americans, native and foreign-born, who are quite incapable of grasping either the Einstein Theory or Ivan Cankar, and who, to my mind, should feel flattered when their intellectual capacity is compared with that of a horse—

(even by one who cares no whit whether university students consider him a gentleman or not.)

In publishing Yerney's *Justice* I was under no illusion that the little book would or *could* create a sensation in the American literary world. The book is published by a firm whose purpose is social propaganda, and nothing else. Vanguard Press aims to reach the mass of the working class, not the "arty" people.

If Mr. Druzina so wishes, he may have the last word in this polemic. Happy New Year!

San Pedro, Calif., Jan. 10, 1927.

LOUIS ADAMIC.

JANUARSKA PREDSTAVA DRAM. DRUŠ. "IVAN CANKAR" V CLEVELANDU.

Angleška in slovenska komedija ter bogat pevski program.

Če se hočete poročiti, pa pravi "Justice of Peace" —"two dollars please", in jih nimate, kaj potem?

Če se hoče mlad fant poročiti z lepo punčko, pa teta ne dovoli, kaj potem? Oglejte si angleško komedijo, ki jo vprizori dramatično društvo "Ivan Cankar" pod režijo Ralp Danilo, pa se boste nekaj novega naučili.

Kdor je služil pri vojaki, se bo gotovo velikokrat spomnil na kak komičen dogodiljak, kako smo "Eins" tolkli in "auf und nieder" delali. Vsi taki dogodiljaji vojaškega življenja so vprizorjeni v igri "Kakršen gospod, tak sluga" Oglejte si lajtnanta in njegovega purša pa neizogibno kuharico, ki je za soldati gledala v Ljubljani pod Tivoli. Med presledki koncert.

Pridite torej vsi, ki ljubite smeh in zabavo v nedeljo 23. januarja v Slovenski Narodni Dom, bodisi popoldne ali zvečer in ne bo vam žal.

Ralph Danilo, režiser.

MAX SLANOVEC krojač in trgovina moške oprave.

Se priporočam rojakom

528 E. 152nd St., Collinwood, O.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50. Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 zvečer.

IZ TAJNIŠTVA J. S. Z.

V decembru prošlo leto je tajništvo razposlalo klubom okrožnico v kateri je obrazložilo finančno stanje J.S.Z. in ob enem apeliralo za večjo aktivnost v klubih, posebno kar se tiče razprodaje literature, ki jo je založila Zveza.

Literaturo katero imamo v mislih je knjiga "Priče evolucije in Adam pred Adamom" ter brošura "Proletarska etika in morala". Cene so bile označene v okrožnici. Obe zaslužiti da se ju razširi med delavstvo kar največ mogoče.

Okrog 4000 izvodov teh knjig smo poslali društvam ki podpirajo "Izobraževalno akcijo JSZ". Je pa veliko krajev, kjer društva še niso pridružena "Izobraževalni akciji", imamo pa v njih klube JSZ. V teh in drugih krajih je potrebno da razširimo našo literaturo. Do sedaj se je le par klubov zavzelo za to stvar in važno je, da bo store tudi ostali klubi. To literaturo je izdala Zveza z namenom da se jo razširi med delavstvo, kajti ako bi ležala na policah v tajniškem uradu, ne bi imela nobenega pomena.

JSZ. se nahaja v težkem finančnem stanju. Klubi naj se tega zavedajo in gredo na delo. Tajništvo je imelo v mislih pričeti s kampanjo za zbiranje prostovoljnih prispevkov v organizatorični fond, toda ker

imamo sedaj v zalogi literaturo, je v prvi vrsti potrebno da to razpečamo. Z razširjanjem iste bodo klubi vršili dvojno delo: pomagali bi Zvezi finančno in ob enem bodo povečali svoje aktivnosti na polju izobraževalnega dela. Podpora nam je sicer dobrodošla, vendar pa smatra tajništvo, da je sedaj naša glavna naloga razpečati kolikor največ mogoče zgoraj omenjenih knjig in brošur.

Klub št. 775, Moon Run, Pa., dasi so njegovi člani zelo prizadeti vsled dolgotranje brezposelnosti, je pred par dnevi poslal \$20.07 v agitacijski fond Zvezi. To vsoto sta nabrala sodruga Lucas Butya in Jacob Tomec. Prispevali so: Po \$1: Fr. Maček, M. Maček, G. Lipovšek, J. Pintar, M. Maček ml. in R. Gorjup; po 50c: J. Medved, J. Pangeršič, G. Pivk, J. Skvarča, L. Mihovne, P. Razpotnik, Pozi, Blas Likar in John Petrovčič. Po 25c: Jacob Tomec, Lucas Butya, Viktor Butya, Joe Dolenc, Mike Skrinar, Val. Kral, Jacob Ambrožič, Fr. Možina, Jernj Knez, Stefan Arh, John Čuk, Fr. Ambrožič, Jacob Škerlj, Joe Klopčar, Joe Mele, Martin Klopčar, Mike Jerala, Aug. Kravanek, John Logar, Frank Lazar, Joe Urankar, Joe Klopčič, Valentin Joger, Jacob King, Fr. Lukančič, Ant. Nagode, Frank Reven, Alois Kaučič, Joe Baznik, Jacob Mahovne, Jos. Šeme, Anton Mrak; po 20c: Val. Koritnik in Louis Dernač; po 15c: George Osvalt in John Arhar; po 10c: Blaž Bogataj, Frank Dolenc in Frank Aubelj; John Urankar, 7c.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

131 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Frank Mivšek

COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

KAKŠEN BI BIL SVET BREZ SOLNCA.

in glavobola. Tega mnenja so mnogi ljudje v tej deželi in Kanadi. "St. Louis, Mo., dne 20. dec. 1926. Sedaj se počutim veliko boljega. Imam dober tek in jezik mi ni več prevlečen. Trinerjevo grenko vino mi je bilo v veliko pomoč in naš dom ne bo nikoli brez njega. Mrs. Lina Roethemeyer." Ena steklenica \$1.25, vzorčne steklenice po 15c, ako pišete na Joseph Tri-

Henry Norris Russell, profesor astronomije na Princetonski univerzi, pravi, da če bi solnce izginilo, bi morja zamrznila in zrak se bi spremenil v tekočino. In brez Trinerjevega grenkega vina bi marsikdo trpel na žledočnih boleznih, posebno vsled slabega teka, neprebave, zaprtja

ner Company, 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. Vprašajte vašega lekarnarja naj vam da tudi Trinerjeve Cold Tablets in Trinerjev Cough Sedative, ki sta neprekosljiva sredstva v slučajih prehlada in kašlja.

SODRUGOM IN SOMISLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsake prve nedelje v mesecu ob 9. dopoldan v Kunčičevi dvorani, Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš klub. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov.—TAJNIK.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje sec. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako četrto nedeljo popoldne. Seja četrto nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

Kadar ima vaše društvo, ali pevski zbor itd. v priredbo, ali jo oglašate tudi v "Proletarcu"?

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Suchy), broširana35	ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.45	STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma-char), vezana	1.10
STEPNI KRALJ LEAR IN HISA OB VOLGI (I. S. Turgejev in S. Stepnjak), povesti, broširana60	ZELENSKA PISMA, (M. Prevost), broš.60	SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana65
SVETNIK, (A. Fogazzaro) roman, broširana \$1.15, vezana	1.50	ZGODEB IZ DOLINE SENT-FLOBJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50	SOLNCE IN SENČE, (Ante Debeljak), broširana50
SVETOBOR, povest, broširana65	ZLATARJEVO ZLATO, (A. Senoa), vez.	1.20	MOJEMU NARODU, Valentin odanik, broširana25
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani75	LEVININI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana30	SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba50
TARZAN SIN OPICE, (E. R. Burroughs), vezana	1.10	SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25	TRBOVLJE, (Toma Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TIK ZA FRONTO, (D. Feigel) broširana65	FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00	TRISTIA EX SIBERIA, (Vojeslav Mole), vezana	1.25
TRI POVESTI, (L. Tolstoj) broširana40	JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50	V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana40
UDOVICA, (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00	III. zv. vezan	1.50	IGRE	
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.30	IV. zv. vezan	1.25	ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana50
VIANJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50	V. zv. vezan	1.00	BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
VITEZ IZ RDEČE HISE, (Alexander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	VI. zv. vezan	1.00	CARLJEVA ZENITEV-TRIJEB ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana35
V ROBSTVU, roman tuge in boli, (Ivan Matičič), vez. 255 strani.	1.50	FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in ertic, broširana65	PESMI IN POEZIJE.		KASLIJA, drama v 3 dejanjih75
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75	BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoščine prevel I. Hribar) vezana	1.00	TULIJ OZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00	MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba75	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
ZAJEDALCI, (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75	MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90	NAVADEN CLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana35
ZAPISKI IZ MRTVEGA DOMA, (A. M. Dostojevski), dva zv., vez. v platno	2.25	PESMI ŽIVLJENJA (Fras Albrecht), trda vezba50	NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana35
KA SREČO, povest, broširana45	POEZIJE, (Fras Levstik), vezana90	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
		POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana35	ROMANTICNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85
		PREŠERNOVE POEZIJE, vez.75		
		SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45		
		STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25		